Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 206 (17329) | 1986 оной сентябриин 6, суббото | Сэн 3 мүн.

...СС-эй ЦК-гай ...ЛИТБЮРОДО

...гай Политбюрогой сентябриин 4-дэ үнгэр... дээрэ намарай хүдөөгэй хүдэлмэринүүдые ...колхозууд, совхозууд болон агропромыш...лэн бусад предприятинуудые үбэлэй үедэ ...хүдэлмэриие түгэсхэхэ талаар хойшо... зорилгонууд хаража үзэгдэбэ.

...үйлэдбэриие эршэ түгэсөөр хүгжөөһэнэй ...ажахынууд һайн ургаса ургуулаа, тиигэжэ ху...дэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна гэ... Мүнөө үедэ таряа хуряалгын хүдэлмэри ...оной зүүн районуудта ябуулагдажа байна.

...хүдөөгэй бүхы хүдэлмэриие түгэсхэхэ, мүн ...совхозууд болон агропромышленна комплексын ...предприятинуудые саг соонь, эрхим шанартайгаар ...бэлдэхэ гээшэ арадай ажахын шухалын шухала ...тодорхойлогдоо. Тэрэниие амжалтатайгаар ...хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр бүрин ...хангалга шиидхэхы ёһоор дулдыдаха байна.

...гой заседани дээрэ эдеэ хоолой болон ша... ...һалбаринуудта хэрэгтэй технологическа түхеэ... ...үйлэдбэрилгэ саашадань үргэдхэхэ тухай асуу... ...үзэгдээ. Энэ асуудалаар баталан абтаһан тог... ...СССР-эй Минлегпищемашай, бусад министер... ...он албан зургаануудай хүдэлмэридэ үзэгдэдэг ...дунданууудта анхарал хандуулагдажа, эдеэ ...үсприда хэрэгтэй түхеэрэлгэ болон материалнуу... ...байгуулжа, олоор үйлэдбэрилхэ ябадалай түлөө ...дээнэдэ даалгагдаа. Минлегпищемаш техниче... ...доодо хэмжээнэй ба муу шанартай түхеэрэлгэ ... Энэнь дэлхэйн эрхим хэмжээндэ хүрэмэ тех... ...эрилгэ эрхилхэ хэрэгтэй гэһэн КПСС-эй XXVII ...гай июниин Пленумэй заабаринуудта харюу... ...хоолой программые амжалтатайгаар бэе... ...гоор агропромышленна комплексын предпри... ...үнөөнэй, үндэр бүтээсэтэй техникээр гүйсэд ...ые түргэн шиидхэлгын шухала удха шанартай ...бюро заагаа. Промышленностиин шанар... ...баринуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаха, тэ... ...арилан шэгнэхэ, багсалха үндэр бүтээсэтэй ...бэрүүлхэ арга олгохо холбоо машинануудые ...үүлхээр хараалагдана. Түхеэрэлгэ үйлэдбэри... ...министерствэнүүдтэ ондо ондоо машинануу... ...үргэлжэ дээрэнь автомат лининүүдые гар... ...хитэйгээр шэлжэн орохо, бүтээдэг түхеэрэл... ...горитойгоор һайжаруулха, харин партийна ...хараалагдаһан программые бэелүүлгын хой... ...шангадхаха гээд дурадхагдаа.

...айн флодой министерствын предприятинуу... ...й январиин 1-һээ ажахын гүйсэд тоосоондо ...правительствын дурадхалнууд һайшаагдаа. ...далда хүдэлхэ зуураа министерствын паро... ...болон предприятинууд олоһон мүнгэ зөөрэрээ ...эрдэм-техникын, үйлэдбэриин болон социальна ...байха гээд хараалагдана. Ажалай эсэсэй ...һайжаруулха талаар хүдэлмэрилэгшэдэй ха... ...материальна ашаа туһа дээшэлнэ.

...бүтээлгын дэлхэйн ерээдүйн хэм хэмжээндэ ...автомобильнуудай конструкцинуудые зохёон ...ые Волжско автомобильна заводто түргэд... КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй ...баталан абтаа. Дэлхэйн эрхим жэшээнүүд... ...үрэ дүнгүүдтэй мүнөөнэй автомобильнуу... ...табан жэлдэ зохёон байгуулга хангаха хэдэ хэ... ...нүүдые бэелүүлхээр хараалагдана. Энэ зо... ...түхеэрэлгэ болон приборнуудаар гүйсэд ...туршалгын-промышленна баазатай эрдэм-тех... ...шиидхэхэ гээд хараалагдана. Техническэ талаараа ...нэй автомобильнуудые бүтээн гаргалгада хэ... ...ралнууд болон бусад зүйлнүүдые зохёон бай... ...бэрилгэ эмхидхэхэ даабари промышленностиин ...баринуудай министерствэнүүдтэ үгтөө.

...И. Рыжковой МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой ...й Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Сод... ...дөөнүүдэй дүнгүүдые Политбюро һайшаагаа. ...дай һаяхан үнгэрһэн совет-монгол уулзалгын ...н хэлсээнүүдэй ёһоор, экономическа ба бу... ...удай талаар СССР болон МНР-эй хоорондохи ...боонной удха ба түхэл маягуудые саашадань ...дэлмэри хадаа социализм болон эб найрамда... ...ша туһада СССР болон МНР-эй аха дүүгэй ха... ...ганиудые гүнзэгырүүлхэ, ашаг үрыень дээшэ... ...КПСС-эй хубилашагүй хараа шугамда гүйсэд ...рюусана гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

...Национальна сүлөөрэлгын фронт гэдэг партиин ...ой гэшүүн, ЦК-гай саг үргэлжын секретариадай ...шэ М. Ш. Мессадитай уулзаһан тухайнь нүхэр ...сэй мэдээсэлые Политбюро шагнаба. Тэрэ ...К-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевто ...радай Демократическа Республикын Президент, ...ын Генеральна секретарь Ш. Бенджедидэй эль... ...ын бэшэгые дамжуулһан байна. СССР болон ...хоорондохи элдэб талын хани ёлоной харилсаа ...ша үрэтэйгөөр хүгжэжэ байһан ябадалаар сэдь... ...гэ байһанаа элирхэйлэгдэһэн, Алжирай бэеэ ...рээ шугамые дэмжэдэг, империализмын болон ...нүүдэй һүйдхэлтэ ябуулгануудта эсэргүү тэмсэл... ...арадтай һаналаа нэгэдэнги байдаг Советскэ ...илашагүй хараа бодол батадхагдаһан байна.

...ЦК-гай Политбюро мүн экономическа болон со... ...үүлалтын, тэрэшэлэн арадуудай амгалан тайбан ...байдалые хангалгада зорюулагдаһан гадаадын ...ажал ябуулгын бусад зарим асуудалнуудые зүб... ...байна.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 86

АЖАЛАЙНЬ ЭРШЭ ДЭЭШЭЛНЭ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Арбаад хоногой туршада таһалгаряагүй ороһон хура бороогой һүүлээр наратай сэлмэг үдэрнүүд тогтожо, Хориин совхозой механизаторнууд ороохото ургамалнуудайнгаа ургасые хуряажа абаха хүдэлмэрээ үргэнөөр ябуулна. Ажахын полевой стануудта ниитын эдеэ хоол һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Улаан булангдань механизаторнуудай хэһэн ажалай дүнгүүдые үдэр бүхэндэ тэмдэглэн харуулха самбар бии. Мүн социалис уялгань, ажалай тэмсэлэй гурим аржытар бэшэгдэнхэй байхань элеэр харагдана.

Энэ жэлдэ таряа хуряаха хаһань эндэ эртүүр эхилжэ, абаһаар үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэритэй зэргэшээ һэн. Теэд мүнөө үбһэшэдэй оньһожоруулагдамал звенонууд бэлэдхэһэн тэжээлээ ажахыдаа тушаажа сүлөөтэй болоһоор поли дээрэхи һолоомо суглуулха хүдэлмэри даажа абанхай, ажаллана. Тусхайлбал, эндэ ургаса хуряалгын, хажуугаар намарай паар хахалха хүдэлмэри зэргэ ябуулагдана.

Хабарһаа нааша оролдожо ургуулһан ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула тус ажахын комбайнернууд, механизаторнууд горитойхон бэлэдхэл хэһэн байха. Жэшээлбэл, комбайнуудаа үнгэрһэн үбэлһөө хойшо түгэс һайнаар заһабарилжа бэлэн болгоһон юм. Мүнөө бригада, звено бүхэндэ автомастерской бии юм. Заһабарилгын нүүдэл энэ мастерскойн слесарьнууд болон электро-гагнууршад агрегадуудай эбдэрхэдэ поли дээрэнь заһабарилжа, комбайнуудые һаадгүйгөөр хүдэлгэнэ.

Набтарханшье һаа, үдхэнөөр ургаһан шэниисын поли дээрэ бүлэг бүлэгөөрөө хүдэлгэдэжэ байһан комбайнуудай хүнхинөөн үглөөнэй һэрюундэ холуур сууряатана. Түрүүшын комбайнай хойно ябаһан СКД-6 түхэлэй комбайнай бункер дээрэ багахан улаан тугханай далбаханьхолоһоо харагдана. Дүтэлэн хүрэжэ ерэхэдэ, бункерай урда талада хоёр одон шэнэхэнээр зурагданхай байба.

— Тарян эдеэшээд, тухашаруухан саг тулаад байна даа. Бидэ энэ ургасаяа амяарлажа' байнгүй, сэхэ хадажа абаха болонобди. Тэрэгүй һаа, хахад ургасамнай хоролтодо орохо бшуу. Мүнөө үдэр, һүнигүй хүдэлөөгүй һаа, урдань орохонь бэрхэтэй болоод байна. Урданэйхиһаа бараг ааб даа. Энэ үедэ хуряалгамнй һаял эхилээд байгша һэн. Мүнөө саг эртэ шэнги аад, тарян үни эдеэшэнхэй, айража унахаар болошоод байхадаа хэсүүхэн байна даа,— гэжэ үнинэй комбайнер Гунда Санжиевич Цынгуев хөөрэнэ.

Байгша ондо совхозой бригаданудта залуу механизаторнууд олон. Тэдэнэй дунда түрүүшынхеэ комбайн жолоодогшод бии. Жэшээлбэл, Николай Хабитуев үнинэй комбайнернуудай хүтэлбэри, заабари доро таряа хадана. Тэрэ түрүүшын үдэрһөө нормоёо холо үлүүлжэ, мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Таряа хуряалгаяа богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула республика дотороо үүсхэл гаргаһан Хяагтын, Зэдын, Сэлэнгын районой түрүүшүүлэй уряае һайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан эндэхи механизаторнууд ороохото ургамалнуудайнгаа ургасые ажалай 15 үдэрэй туршада сүм суглуулжа амбаарлахаар зорилго харааланхай.

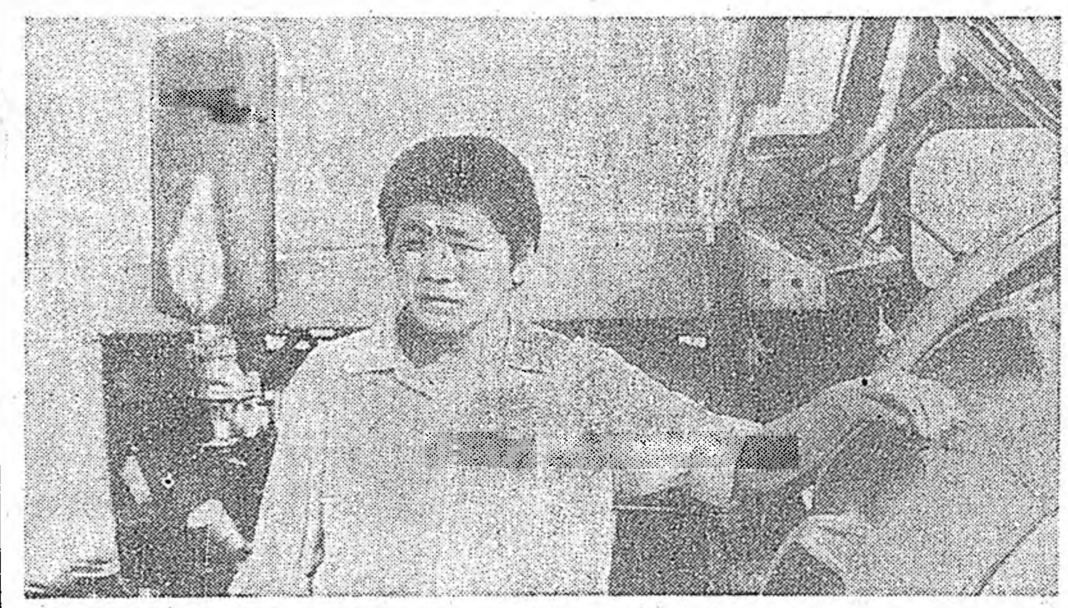
Тиин мүнөө эндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха тэмсэл үдэрһөө үдэртэ улам үргэдэнэ.

В. ДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу комбайнер Николай Хабитуев. Үнинэй дүршэлтэй комбайнер Гунда Цынгуев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

УРАГШАА ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙГЭЭР

Хяагтын районой агропромышленна комплексын хүдэлмэришэдэй, Зэдын районой Ленинэй ордентэ Борьёогой совхозой механизаторнуудай хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай, механизаторнуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй байгша оной ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, тарян ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатай дүүргэхэ талаар һайшаалта үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд энэ харюусалгатай хаһые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга баталан абаа һэн.

Полинууд дээрэхи бүхы ургасые саг соонь гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа абахын хойноһоо тус ажахын таряашад район соогоо эртэлжэ, ургаса хуряаха техникээ һайн шанартайгаар бэлэдхэһэн хадаа таряагаа баал болгон сабшажа захалһан байха юм.

Мүнөөдөө таряашадта, үбһэшэдтэ сагай уларил таатай зохид байнагүй. Саянай һарьдаг уулаар саһан орожо, хойто мундарганууудһаа хүйтэн амисхаал үзэгдэнэ. Үдэр бүри шахуу ороһон аадар бороон ехэхэн һаад ушаруулаа.

Тиигэбэшье Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряа хуряалгын гурбан бригада ажалдаа тон харюусалгатайгаар хандаһанад. Эдэ коллективүүд хамтын подрядай гуримаар үнинэй ажалланад.

Ажахы дотор бригадануудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Һүүлэй дүнгөөр Шанаагай ба Шулуутын отделениин таряашад түрүүлжэ ябанад. Шанаагайхид эдэ үдэрнүүдтэ 110 гектарай ешмээн сэхэ хадаа. 249 гектарай ургаса сабшажа . унагаагаад, тэрэнэйнгээ 50 гектарыень хуряажа абаба. Тиигэжэ тэдэнэр 280 центнер таряа колхозой ороoһоной тоогто абаашаһан байха юм. Комбайнернууд К. Мантуров, Д. Бальбуреев, А. Дальбаков, Б. Перхаев гэгшэд габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Шулуутын отделениин таряа хуряагшад 140 гектар таряалан дээрэхи ешмээн сабшажа унагааба. Тэрэнэйнгээ зарим хубиинь хадахадаа 368 центнер ороoһо абаа. Шулуутын отделениин таряашад нёдондо таряалангайнгаа гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 14 центнер ургаса абаа һэн. Мүнөө жэлдэшье тэрээнһээ доошые абахагүйлди гэжэ тус звеногой ахалагша механизаторнууд И. Б. Шобоев, П. Б. Янданов, Ж. Д Танхаев гэгшэд баталан хэлээ бэлэй.

Мүнөө колхозой таряалан дээрэ дүн хамта 27 комбайн хүдэлгэгдэнэ, заһабарилга, тоһо, түлишөөр хангаха 4 агрегат эмхидхэгдэнхэй.

— Августын тэн багаар ороһон мүндэртэй хура бороон олохон газарта ургаса хэбтүүлжэрхёо. Унаһан таряа хуряаха түхеэрэлгэнүүд комбайнуудта тааруулан табигдаа. Ороoһо таряа зөөхэ автомашинанууд, тэргэтэй. тракторнууд агрегат бүхэндэ олоор үгтэнхэй. Таряа сохилготой хамта ороoһо сэбэрлэхэ, хатааха ажал эмхи гуримтайгаар, эршэтэйгээр . ябуулагдахаар хараалагдана. Полевой станууд ехэл гоёор шэмэглэгдэнхэй.

— Таряа хуряалгын үедэ ажалшадые хангаха уран һайханай агитбригада концертнэ программа бэлдээ, медицинскэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд баһал оролдоно,—гэжэ парткомой секретарь Б. Ш. Ускеев хэлээ һэн.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид 42 мянган центнер ороoһо хуряаха гэһэн социалис уялгаяа 17 хоногой туршада дүүргэхэ, октябриин 15 болотор үрэһэнэй һайн шанартай ороoһо амбаартаа хааха, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэхэ гэһэн эрмэлзэлтэй ажаллажа байнхай.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

Һүүлэй үедэ хура бороо орожо, таряа хуряалгын хүдэлмэри нилээд һаатуулһан байна. Гэбэшье эдэ үдэрнүүдтэ нарата үдэрнүүд тогтожо, энэ хүдэлмэри түлэг дундаа.

Жэлһээ жэлдэ «Победа» колхозой таряашад баян ургаса ургуулдаг юм. Энэшье жэлдэ ургасань һайн. Унагаагдаһан таряа хуряалгада дүй дүршэлтэй комбайнер В. Н. Некипелов шалгаржа ябана. Тэрэнэй агрегат һүүлшын мэдээгээр 3100 центнер ороoһо сохижо, колхозойнгоо складта тушаагаад байна. Тиихэдэ И. Д. Шутилов, И. А. Фалилеев гэгшэдэй агрегадууд баһал урагшатай ажаллажа, тус тустаа хоёр мянга гаран центнер ороoһо суглууланхай. Колхозой таряалан дээрэ комбайнуудай галнууд эдэ үдэрнүүдтэ һүниин тэн болотор ялалзан харагдана.

Һүүлшын мэдээгээр район гүрэндэ бүхыдөө 2278 тонно ороoһо тушаагаад байна. Ажахынууд сооһоо түрүүлэн, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 800 тонно ороoһо тушаагаа. Мүн «Рассвет», «Дружба» колхозуудһаа, бэшэшье ажахынуудһаа ороoһон бэлэдхэлэй пунктда орожо эхилэнхэй. Тиихэдэ ажахынууд эрхим шанартай ороoһо үрэһэндэ шэлэн абажа хадагална.

В. БОРИСОВ.
Бэшүүрэй район.

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллективүүдэй дунда Мысовая станциин хүдэлмэришэд, найдамтай ажалаараа үнинэй мэдээжэ болонхой. Үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид хэнэй хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ, ажалай, үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ, түсэбэй дүүргэлтын түлөө хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулна.

Тус станцида оролдосотой

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ ТҮШЭГЛЭН

дүүргэһэн тус коллектив отделениин дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байха юм. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие, абаһан социалис уялгануудаа сүм дүүргэхын тула станциин коллектив хамаг арга боломжонуудаа элсүүлэн, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

— Байгша оной эхинһээ станциимнай коллектив һара квартал бүриин даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Вагондо ашаа тээхэ, буулгаха түсэбүүд холо үлүүлэн бэелүүлэгдээ. Тиигэжэ вагонуудай ашаа тээлгэ, буулгалга доро байха саг 1 часаар хороогдоо,— гэжэ станциин начальник А. Г. Востриков хөөрэнэ.

Коллективэй саашанхи зорилгонууд, эрхим хүдэлмэришэд, үйлэдбэридэ дайралдадаг дутуу дунданууд тухай Анатолий Григорьевич хөөрэнэ. Энэньшье ойлгосотой һэн. Юуб гэхэдэ, А. Г. Востриков эндэ ажалайнгаа намтар эхилжэ, станциин бүхы участогуудта хүдэлһэн юм. Тэрэ хэдэн жэлэй туршада тус станциин коллективые хүтэлбэрилнэ.

Энэ жэлэй даабариие амжалтатайгаар бэелүүлбэл, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбүүдые сүм дүүргэхэ найдамтай үндэһэ һуури табиха байһанаа станциин коллектив һайн ойлгоно. Тиимэһээ станциин захиргаан, партком, профком бии байгаа нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэд элсүүлхэ, бригада, халаан бүһайнаар ажалладаг хүдэлмэришэд олон юм. Тэдэнэй нэгэн Ярослав Ануфриевич Лесюк мүн болоно. Арба гаран жэлэй туршада тэрэ станциин дежурнаар хүдэлжэ байнхай. Юһэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдэй ударник юм. Үндэр энэ нэрэ зэргэеэ үнгэрһэн табан жэлэй туршада дээрэ үргэжэ ябаа. Тэрээнтэй суг ажалладаг Анна Сергеевна Бабина мүн лэ арба гаран жэлэй туршада эндэ хүдэлнэ. Дүршэл шадабаритай болоһон энэ хүдэлмэришэн гол хүдэлмэриһөө гадуур ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Анна Сергеевна арадай депутадуудай Бабушкинай городской Соведэй депутадаар һунгагданхай. Архидалга болон алкоголизмтай тэмсэхэ талаар эхин эмхиин түрүүлэгшэ һэн тула соёлой спортивна хэмжээ ябуулганuудта станциин хүдэлмэришэдые үргэнөөр хабаадуулхые оролдодог. Гадна залуу хүдэлмэришэдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ анхарал хандуулна. Тэрэнэй ажалай һургуули гараһан олоной нэгэн М. Пестова станциин коммунистнуудай үндэр этигэл найдабарида хүртэжэ, партийна организациин секретаряар һунгагдаа.

Ингэжэ станциин коллектив байгша оной даабаринуудые сүм бэелүүлхын тула ажалай түрүүшүүлдэ түшэглэн, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

М. СУТУРИН,
манай штатнабэшэ корр.
Кабанскын район.

...ГАЛТА ...РУУЛААБ?

БҮХЫ ДУТАГДАЛАА БОРООДО ТОХОЛТОЙ ГҮ?

...та хониной тарган мяхан, нарин нооһон хэзээдэшье ехээр абтажа бэлэдхэгдэнэ. Тиимэһээ мүнөө районой түрүү ажахынуудай хонишод эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ урда мэтэ эмхитэйгээр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхөөр горитойхон бэлэдхэл хэһэн байна. Жэшээлбэл, Загаһатын совхозой эхэ хонидой отарануудта искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудынь һайнаар, зоотехническэ эрилтэдэ хүрэмөөр түхеэрэгдэһэн, мүн үрэжүүлэгдэхэ һүрэг эхэ хонидынь саг соогоо таргалуулагдажа хүшэлүүлэгдэһэн байха юм. Тиимэһээ эндэ үрэжүүлгынь хүдэлмэри эхинһээ урагшатайгаар ябуулагдана.

Хэжэнгын совхоздо байгша ондо 3600 шахуу эхэ хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Тиин тус ажахыда энэ харюусалгата хаһань августын 20-һоо эхилһэншье һаа, шархуугаар ябуулагдана. Тусхайлбал. Толгойдо байрлаһан ахалагша хонишон Ольга Жигмитовагай даадаг отарада һүүлэй хахад һарын туршада оройдоол 198 эхэ хонин үрэжүүлэгдээ. Эндэ техник-үрэжүүлэгшын уялгые ахалагша хонишон даажа абанхай. Ноoһонойнгоо шанараар 1 классай 607 эхэ хонидые хоёр хүн харууһална. Эндэхи хонишод гол һүрэгөө бэлшээхэһээ гадна, ототой хонидые бэдэрхэ 10 хуса, үрэжүүлэгдэхээр амяарлагдаһан хонидоо үбһэ тэжээлээр хооллуулжа харууһална. Юрэдөө утын үдэр соо сүлөөгүй ажаллажа үрдинэ.

— Ототой хонидые үглөөгүүр илгажа амяарланабди. Абаһаар энэ хүдэлмэримнай үдэшэндөө хэгдэдэг һэн. Һүүлэй үдэрнүүдтэ үглөөгүүр илгадаг болообди. Үглөөнэй 7 часһаа илгагдаһан ототой хонид үдэрэй 10 часай үеэр үрэжүүлэгдэнэ. Удаань эдэ хонидоо үдэшэлэн дахяад үрэжүүлээд, һүрэгтэнь ниилүүлнэбди. Тиихэдэ үдэшэлэн бэлшээриһээ бусаһан һүрэгһөө ототой хонидые илгахадаа тэрэ дороо үрэжүүлээд, үглөөгүүр гол һүрэгэй бэлшээридэ гарахаһаань урид дахяад үрэжүүлэгшэ һэмди. Би табан жэлэй туршада хонишоноор ажалланаб. Эды жэлэй хугасаада техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлмэрилхэдөө зарим тэды дүршөөшье аабзаб. Минии һанахада, үглөөгүүр ототой хонидые илгажа амяарлахада һайн байдаг,— гэжэ ахалагша хонишон Ольга Жигмитова хөөрэнэ.

Тус бригадын хонишодто даалгагдаһан хусануудынь һайса таргаланхай гэхын аргагүй. Дундуур хүшэтэй эдэ хусануудтаа үбһэ, зеленко, талха тарянай зүйл, ногооной гурил, дабһа гэхэ гү. али үдэртэ туд бүридэнь 3,4 тэжээлэй единицын хүртэхөөр тэжээлээр хангана.

Энэл ажахын ахалагша хонишод Нина Дагбаева, Булат Дарижапов, Маргарита Минуева, Ольга Мангадон гэгшэдэй даадаг отарануудта эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хаһань августын 20-һоо эхилһэншье һаа, хашанаар, унжагайгаар ябуулагдана. Тусхайлбал, эдэ отарануудта тус бүридэнь 160—210 хонин үрэжүүлэгдэнхэй байгаа. Ямар ушарһаа эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэринь эхинһээ шархуугаар ябуулагданаб гэжэ асуухадамнай:

— Үнгэрһэн арбан хоногто хура бороон таһалгаряагүй орожо ехэхэн һаад ушаруулаа. Һаянайл газаа сэлмэжэ, наранай гарахадал ототой хонид олошоржо эхилээ,— гээд, хони үсхэбэрилхэ талаар зоотехнигэй уялгые дүүргэгшэ Мария Прокопьевна Маханчеева мэдүүлээ һэн. Мүн совхозой партийна организациин секретарь Владимир Рабданович Адвокатов иимэл һанамжатай һууна. Үнэн дээрээ бүхы урагшагүйдэлгэнь хура борооһоо бэшэл даа. Эндэ гол шалтагынь гэхэдэ, үрэжүүлэгдэхэ эхэ хонидойнь хүшэ тамир һула, муу гэжэ тэмдэглэлтэй. Хоёрдохёор, совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө энэ хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдаагүйнь элирнэ. Хони үрэжүүлхэдэ хура бороон һаад, түбэг татахагүй. Зүгөөр үглөө бүхэндэ үбдэгсөө хүрэмэ шабар, шэбхэ оймоожо, ототой хонидые илгажа. амяарлаха гээшэ хонишодто хүшэрхэн. Тиимэһээ сагай уларилай таарамжагүй үдэрнүүдтэ хонишод шабар оймохоёо залхуурхадаа бүхы зэмэ хура бороодо тохожорхёо бшуу. Хэрбээ бороотой үдэрнүүдтэ хуурай, сэбэр газарта хаамагуудые түхеэрээд, хонидоо оруулдаг байгаа һаань, эдэ отарануудта хахадһаа ехэ хубинь үрэжүүлэгдэнхэй байха һэн.

Дурсагдагша районой Могсохоной совхоздо эхэ хонидой долоон отарада искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэринь августын 25-һаа эхилэнхэй. Бидэнэй ошоһон Данзан Маладаевай, Цырендоржо Очировай, Валий Вафинай, Баярта Цыдыповэй, Баир Чимитовэй, Дамбо Заяевай даадаг отарануудта оройдоол 50—60 эхэ хонин үрэжүүлэгдээд байна гэхэ гү, али үдэртэ оройдоол 6—7 хонин ототой гэжэ илгагдана. Хэрбээ үрэжүүлгынь хүдэлмэри энэл хэбээрээ ябаа һаа, үшөө хоёр һарада үргэлжэлхөөр һэн.

Энэ ажахыда хонидойнь хүшэ тамир муу байхаһаа гадна отара бүхэндэ хонишон дуталдана. Тус совхоздо искусственна аргаар үрэжүүлгын томодхогдоһон пунктнуудай байгуулагдаагүйнь гайхалтай. Жэшээлбэл, Могсохондо байрлаһан эхэ хонидой хоёр һүрэгһөө илгагдаһан хонидые нэгэ техник-үрэжүүлэгшэ искусственна аргаар үрэжүүлхэ аргатай. Теэд хоорондоо хэлсээгүй юм гү, али ажахынь хүтэлбэрилэгшэд энэзн тухай бодомжолоогүй юм гү, хонишодынь өөһэдөө искусственна аргаар эхэ хонидоо үрэжүүлнэ. Хэрбээ т,с совхоздо дүтэ оршодог о..аранууддай эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие нэгэ техник-үрэжүүлэгшэдэ д а..абал, олон хонишон энэ тушаалһаа сүлөөлэгдэхэ бэлэй. Теэд эндэ иимэ арга хэрэглэдэггүй байһандань нэн түрүүлэн хонишод тухашарна ха юм. Могсохондо хүршэлэн түбхинэһэн Худанай совхоздо үрэжүүлэгдэхэ эхэ хонидынь хүшэ тамираар һайн бэшэ. Хонишодой мэдүүлһэнэй ёһоор, һаядаа һүрэгөө тарянай үлөөдэһэн дээрэ, хэзээ ногоондо бэлшээжэ таргалуулхаар найдуулна. Теэд энэмнай тиимэшье найдабаритай бэшэ даа. Намарай тарган нажарайхитай жэшэхээр бэшэ. Үнинэй хонишодой хэлэдэгэй ёһоор, нажарай сагта таргалуулагдаһан хонин мяхалиг, сула бэетэй, үбэлэй хүйтэниие дабахаар бүхэ тамиртай байдаг. Харин намарай—тарянай тарган гээшэ. гансал өөхэн—үбэл, хабарай сагые дабахагүй, найдалгүйхэн хүшэн гэлсэдэг. Энэнь зүбшье байжа болоо. Юуб гэхэдэ, түрүү хонишод зунай эхинһээ хонидоо хүсэд таргалуулжа, сэмгэтэй, хүшэтэй болгохыел оролдодог. Иимэ бригадануудта хэзээдэшье эрхим дүн түйлагдадаг гэхэ гү, али нэн түрүүлэн үрэжүүлгынь хаһа тон богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэрнэ бшуу.

Мүнөө Хэжэнгын районой ажахынуудта хонишодой халуун хаһа эхилэнхэй. Тиин эндэхи хонишод ерэхэ жэлдэ олон хурьга абажа түлжүүлхын тула урдынгаа дутагдалнуудые дабтангүй, ажалдаа шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зэргэтэй. Энээндэнь ажахынуудай, районуудай мэргэжэлтэд али болохоор тула хүргэжэ, дэмжэхэ болоно. Хэрбээ бүхы урагшагүйдэһэн ябадалаа хура бороодо тохожорхёод һуубал, урданайнь амжалта дахяад батадхагдахагүйл даа.

В. НИКИТЕЕВ,
республикын ветеринарна лабораториин экспедициин начальник, арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор.
В. РИНЧИНЭ,
Хэжэнгын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

ШАГНАЛ

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө хүдөөгэй барилгын 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Мухар-Шэбэрэй ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныншулуушан **Васильев** Александр Васильевичые, Зэдын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныи бригадир **Согонова** Антонина Александровнае, Прибайкалиин ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал комплексно бригадын бригадир **Харламов** Анатолий Тимофеевичые **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Капитальна барилгын һалбарида габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хёлгын ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын начальник **Дашиев** Цыденжап Цыбиковичтэ, Хориин ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын шулуушан **Куликов** Николай Михайловичта **«Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

КПСС-эй Центральна Комитедһээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

Пассажирска «Адмирал Нахимов» гэжэ пароходой усалда орожо, хүн зоной гэнтын ушарһаа наһа бараһантай дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет наһа барагшадай гэр бүлэнүүдтэнь, түрэлхидтэнь болон дүтын хүн зондо гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

АЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

КПСС-эй XXVII съезд дээдэ эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа һэн. Энэ хадаа ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахо ябадалые хангаха гол эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Эрдэм-техникын дэбжэлтэ мэнэ һаяхан бии болоһон үзэгдэл бэшэ, урданьшье хүн бүхэн энээн тухай дуулаһан, зарим тэды шэнжэнүүдтэйнь ажабайдалдаа ушарһан байха. Теэд имагтал КПСС-эй XXVII съездын һүүлээр энэ эрхэ нүхэсэл хурдадхалгын хараа бодолой үндэһэ һууридань табигдаһан байна бшуу.

Тиимэһээ мүнөө үедэ хүн бүхэн эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалнуудаар өөрын тодорхой һанамжа бодолтой байха зэргэтэй. Илангаяа ерээдүйн үетэниие хүмүүжүүлдэг багшанарта энэ хабаатай. Юуб-дэб гэхэдэ, тэдэнэй һургаһан үхибүүд һургуулияа дүүргэжэ гараһан хойноо хурдадхалгые бэелүүлхэ гол хүсэн болохо ха юм.

Багшанарай политическэ һуралсалай хэшээлнүүд дээрэ үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалнууд горитой һуури эзэлһэн байгаа. Шэнэ жэлдэшье нёдондонойнгоо дүй дүршэлые шүүмжэлхы ёһоор сэгнээд, энэ асуудалые бүри гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай районой Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин багшанарай полит-һургуулида пропагандист Сергей Дмитриевич Баридановай үгэһэн нэмэл хэшээл дээрэ тогтожо бэшэхэ хүсэлэнтэйбди. Юундэб гэхэдэ, тус хэшээл дээрэ табиһан зорилгоёо пропагандист дүүргэжэ шадаа ха юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро шагнагшадынь һургуулиингаа жэшээ дээрэ эрдэм-техникын дэбжэлгые хурдадхалгын эдир үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгые нарижуулан һайжаруулгатай нягта холбоотой байһаниие тайлбарилжа шадаа, мүнөө үеын эрхэ байдалда залуушуулые ажалда бэлдэхэ хэрэгые һайжаруулха арга замуудые тодорхойлоо бшуу.

Пропагандист нэн түрүүн хэшээлэйнгээ зорилгые тодоор соносхоод, энэ удаа шагнагшадтаяа дүүргэхэ хүдэлмэриингөө түсэбтэй танилсуулба. Нэгэдэхеэр, мүнөө үедэ хүнүүдэй сэдьхэл бодолой болбосоролдо ехэ эрилтэнүүдэй табигдажа байһан тухай тэрэ хөөрөө. Хоёрдохёор, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын һурагшадые хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотой байһаниинь хэшээл дээрэ элирүүлэгдээ. Мүн өөһэдынгөө һурагшадые ажалда бэлдэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаа юм.

«Залуу үетэниие һургалгын болон хүмүүжүүлгын орёо зорилгонуудые түргэнөөр шиидхэхэ ябадал түбхын түрүүндэ багшаһаа, үзэл сурталай талаар тэрэнэй үнэн сэхэ байлгаһаа, мэргэжэл шадабариһаа, тэрэнэй эрдэм мэдэсэ, соёл болбосоролһоо дулдыдаха зэргэтэй. Арадай багша — эдир хүнэй оюун бодолые мүндэлүүлэн түхеөгшэ мүн». Юрэнхы болон мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдһээ абтаһан эдэ үгэнүүд саарһан дээрэ аржыса бэшэгдээд, ханада үлгэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ ноохо хайшалалгада, үбһэ бэлэдхэлгэдэ һурагшадай бригадануудай хабаадаһан тухай, «Үнэн ажал» гэһэн ажалай ба амаралтын лагерь тухай планшедүүд, уран зохёолшо Шираб Нимбуевай түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан стенд дурадхагдаа юм.

— Ленинэй захяа заабариие баримталан партимнай хүнэй үүргые дээшэлүүлхэ гэһэн эгээл гол, дууһашагүй нөөсэ ашаглахые оролдоно,— гэжэ Сергей Дмитриевич эхилбэ. — Олон түмэнэй зохёохы үүсхэл оролдолгые, шэнэ юумэ бэдэрэлгые али болохоор хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Саашань пропагандист, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын, эрдэм-техникын дэбжэлтын — нэгэ талаһаа, хүнэй үзэл бодолой, зан абариин талаар улам ехэ эрилтэнүүдэй табигдажа байһан ушар байдалай — нүгөө талаһаа, хоорондоо диалектическэ нягта харилсаа холбооной байһаниие тайлбарилаа.

— Тиимэһээ һургуули дүүргэгшэдээ бата мэдэсэтэй болгохын, үзэл бодолой, зан абариин талаар тэдэнэй хараа бодолые ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгатай зохилдуулхын, ажабайдалда өөрынгөө дүүргэхэ үүргые түргэнөөр олохын түлэ һургуулияа хубилган шэнэлжэ байнхайбди,—гэжэ С. Д. Бариданов тобшолбо.

Эрдэм-техникын дэбжэлтые үндэһэн болгон, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха ябадал эдиршүүлэй үзэл бодолой, зан абариин талаар хатуужалгада һуралсалай программануудые бүри дүүрэнээр ашаглаха эрилтэ табинхай.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ талаар һургуулида нээсэлэгдэһэн дүй дүршэл тухай завуч Ц-Х. Ж. Жамьянова хөөрэбэ. Багшанарай коллектив, партийна болон комсомолой организацинууд һурагшадые үзэл бодолой-политическэ талаар эрхимээр хүмүүжүүлхые оролдоно. Эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ зорюулагдаһан тусхай политическэ шэглэлтэй классна часууд үнгэргэгдэнэ. Жэшээнь, 1—3 классуудта «Манай ороной түйлалтанууд», «Манай гүрэнэй һүлдэ тэмдэгүүд», 6—8 классуудта—«Манай арадай экономическа түйлалтанууд», «Хоёр дэлхэй, хоёр ондоо бага наһан» гэхэ мэтэ темэнүүд дурадхагдадаг.

6-дахи класста заадаг Г. Б. Цыренжапова «Империализмын зэрхэг түримхэй политика эб найрамдалда аюул хүргэнэ» гэһэн классна час эмхидхээд, газетэ, журналнуудһаа материалнуудые шэлэн абаха даабари үгэһэн байгаа. ЮНЕСКО-гой мэдээгээр 128 миллион үхибүүд һургуулида ябаха аргагүй. Тиихэдэнь уһан доогуур тамардаг атомна онгосонуудые, ракетэнүүдые бүтээлгэдэ түйлэй ехэ мүнгэн гаргашалагдана гэжэ үхибүүд мэдээсээ. Темые зүбшэн хэлсэгдэжэ һурагшадай эдэбхитэйгээр хабаадахые харахадаа, табигдаһан зорилгодоо классна час хүрөө гэһэн тобшолол хэхээр байба.

Нэмэл хэшээл дээрэ Ц-Х. Ж. Жамьяновагай мэдээсэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, һурагшадай дунда үнгэргэгдэдэг политинформацинуудай шанарые һайжаруулха дурадхал шагнагшад оруулаа. Классуудта болодог ээлжээтэ политинформацинуудай темэнүүдые коммунистнууд урид зүбшэжэ, багшанарта дурадхаха, һурагша бүхэн политическэ терминүүдэй словарьтай байха ёһотой. Мүн политинформаци бүхэндэ шэнэ үгэнүүдэй удхые тодорхойлжо, тетрадь соогоо бэшэһэнэй ашаар һурагшад элдэб ойлгосонуудые һайса хадуужа абадаг, газетэ, журналнуудые уншаха дүршэлтэй болодог байха юм гэжэ шагнагшад тобшолоо.

Һургуулиһаа гадуур хүдэлмэриие эмхидхэгшэ Ж. Д-Д. Базарова мэргэжэл шэлэлгын хүдэлмэридэ һурагшадай үйлэдбэриин ажал ехэ удха шанартай гэжэ харуулаа. Үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, ажалай ветерануудтай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй уулзалганууд һургуулида ходо болодог. Энээнэй ашаар һурагшад мэргэжэлээ зүбөөр шэлэдэг гээшэ. Нёдондо жэлдэ һургуули дүүргэгшэдэй хахадынь түрэл колхоздоо хүдэлжэ, дүрбэниинь хүдөө ажахын институтда һурана. Ерээдүйнгөө мэргэжэлые зүбөөр шэлэлгэдэ һурагшадай үйлэдбэриин бригада ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэрэнэй бүридэлдэ малшадай, ноохо хайшалагшадай, үбһэ хуряагшадай звенонууд ородог. Тугал харууһалһан малшадай звено һайн үрэ дүн түйлаа. КПСС-эй райкомой гэшүүн В. М. Губенина тэдэнэй һурган хүмүүжүүлэгшэнь болоно.

Ж. Д-Д. Базаровагай мэдээсэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, базова ажахытай тогтооһон харилсаанай талаар шиидхэгдээгүй асуудалнуудта шагнагшад анхарал хандуулаа. Ажалай ба амаралтын түгэс түхеэрэгдэһэн лагерьнууд дуталдана, зоовет-һуралсал һурагшадтай ябуулагданагүй, түхэреэн жэлэй туршада тэдэнэр хүдэлмэреэр хангагданагүй.

Хэшээлэй дүнгүүдые согсолходоо, С. Д. Бариданов эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэһөөр коммунизм тээшэ найдамтайгаар дабшахын түлэ эдир үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ һанамжалаа.

Нэмэл хэшээл теоретическэ ба методическа һайн хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ эндэ байлсаһан нүхэд элирхэйлээ. Хэшээл дээрэ табигдаһан асуудалые шиидхэхэ талаар багшанарай коллективэй ябуулдаг хүдэлмэриие С. Д. Бариданов харуулжа шадаа. Энэ хэшээл һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулгада, багшанарай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлгэдэ нүлөө үзүүлээ. Табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ 8 хүн хабаадаа. Түгэсхэлдэнь колхознигуудай, түрэлхидэй урда үгэ хэлэхэ темэнүүд шагнагшадай дунда хубаагдаа. Юрэнхыдөөшье хэдэн жэлэй туршада тус һургуулида хуули эбдэхэ ушарнууд үзэгдэнэгүй.

Байгша һуралсалай жэлдэшье энэ полит-һургуулиин шагнагшад эдиршүүлые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнуудые партиин XXVII съездын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, бүри гүнзэгыгөөр шудалха гэжэ батаар найданабди.

Д. ЦЫДЫПОВА,
Яруунын районой райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ [...]

УКАЗ

ОЙ МОДОНОЙ ТАЛААР СССР-эй ГҮРЭ[...] НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУДА[...] ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ, И[...] ЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БОЛОН [...] СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР Ш[...]

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ [...] лон социалис уялгануудые бэелүүлгэдэ [...] нуудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРД[...]

Молоков Николай Андреевичые — При[...] хозой ойн харуулшан.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ О[...]

Васильев Марк Хазагаровичые — ой модоной ажахые хангаха болон ой модо хамгаалгын Забайкалиин авиационно баазын автомобилиин жолоошон.

Нагаев И[...] — Хэжэнгын[...]ничи.

Шепковни[...]мовичые — [...] эй ой мод[...]нистр.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕ[...]

Ганжуров Виктор Дондоковичые — Захааминай мехлесхозой ойн харуулшан.

Раднаев Пурбо Ринчиновичые — Сэлэнгын ой модоной [...]

мелиорати[...] харуулшан.

Яньков [...]новичые — [...]ной ажахы[...]

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТ[...]

Володин Александр Николаевичые — Заудинска туршалгахаруулалгын мехлесхозой автомобилиин жолоошон.

Карбаинов Анатолий Константиновичые — Дээдэ-Тайл[...]

сын мехле[...]лиин жоло[...]

Хлескин [...]сандровичые [...] Адагай ме[...] бэлэдхэгшэ[...]гадир.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ»

Гульков Иван Петровичые — Түнхэнэй мехлесхозой крановщик.

Золтуев Бургут Батоцыреновичые — Гусиноозерскын мехлесхозой автомобилиин жолоошон.

Черепанов Георгий Яковлевичые — Хоринын мехлесхозой ойн харуулшан.

Шишкин [...]чые — За[...] модо унага[...]

Шушпанов [...]евичые — ой[...] хангаха бо[...] гаалгын За[...] онно баазы[...]

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ»

Аюшеев Владимир Чимитовичые — Захааминай мехлесхозой модо унагаагша.

Зайцев Павел Филипповичые — Зэдын мехлесхозой ойн харуулшан.

Зюськов Николай Васильевичые — Кабанскын мехлесхозой тракторист.

Низовцев [...]чые — Бар[...]зой модо [...]гадын бриг[...]

Понушков [...]вичые — Х[...]хозой ойн [...]

СССР-эй Верховно Совед[...] Түрүүлэгшэ [...]

СССР-эй Верховно Совед[...] Секретарь Т. М[...]

Москва, Кремль.
1986 оной августын 13.

ҺАРААР УРИД

Мухар-Шэбэрэй район гүрэндэ һү худалдаха гурбан кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь һараар урид дүүргэжэ, тоһоной заводто бүхыдөө 93.700 центнер һү тушааба. Энэ хадаа районой бүхы ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй жэлэй эхинһээ хойшо урагшатай һайнаар ажаллажа, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ.

Энэ ехэ амжалтада «Эрдэм» совхоз хубитаяа һаһала ехээр оруулаа. Жэшээлхэдэ, тус совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд сентябриин нэгэнэй мэдээгээр гүрэндэ бүхыдөө 1130 центнер һү худалдажа, байгша онойнгоо юһэ һарын түсэб 114 процент дүүргэбэ. Тиихэдэ Загагай, «Искра» колхозууд гүрэндэ һү худалдаха гурбан кварталайнгаа даабари һаһал холо үлүүлэн дүүргээ. «Коммунизм» колхоз, «Забайкалец», Сутайн совхозууд энэ даабаряа дүүргэбэ.

«Искра» колхозой «Новостройка» гэдэг һү һаалиин фермын коллектив үнгэрһэн найман һарын туршада гүрэндэ һү худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Фермын һаалишад найман һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.100 килограмм һү һааха даабаритай аад, тэрэнээ 2.116 килограммда хүргэһэн байна. Тиихэдэ түрүү һаалишад Н. Ф. Хакимулина, Н. Е. Козлова, П. С. Братенькова гэгшэд энээнһээ бүри ехэ һү һааһан байна. Тус фермые коммунист В. И. Чигерева ударидадаг. Мүнөө энэ фермын коллектив жэлэй дүүрэтэр бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааха зорилго урдаа табяа.

В. ХУДАЕВ.

НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОБО

«Гусиноозёрск» шахтын коллективтэ ажалай ветерануud олон юм. Тэдэнэй нэгэн — Миргасим Талбутдинович Мухаметов эндэ дүшэ гаран жэлэй туршада ажаллажа байнхай. Баян дүршэл шадабаритай болоһон энэ хүн түсэбтэ даабаринуудаа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг. Ашагладаг оньһон түхеэрэлгэнүүдээ нарижуулан һайжаруулжа, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Шахтын түбэй механическа мастерскойдо хүдэлжэ байха үедөө, М. Т. Мухаметов 30 мянга гаран түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй уралан нарижуулгын 126 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна. Зохёохы ёһоной ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо һэн.

Мүнөө Миргасим Талбутдинович шахтын ВОИР-ай соведэй түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Шахтада бэр хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэри үшөөл олон байһаа. Тиимэһээ үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. «Хүдэлмэри бүхэниие оньһожоруулга дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ» гэһэн үүсхэл гаргаһан юм. Шахтын уралан нарижуулагшад энэ үүсхэлые дэмжэжэ, зохёохы хүдэлмэреэ улам эдэбхижүүлээ.

Шахтада удаан саг соо бүтээсэтэйгээр ажаллаһанайнгаа түлөө Миргасим Талбутдинович Мухаметов «Хүндэтэ шахтер» гэһэн нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэбэ.

Р. БАЛДАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Сэлэнгын район.

ТҮРҮҮ БРИГАДА СОЛОТОЙ

«Жилгражданстрой» трестын 1-дэхи барилга-хабсаралгын управленидэ үнинэй мэдээжэ болоһон, Ажалай Алдар Солын II, III шатын орденто Петр Павлович Григорьев хүдэлдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада коммунис ажалай бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Тус бригадада 15 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр социалис мүрысөөндэ онсо шалгаржа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадын эгээл залуу шулуушан Петр Игумнов. 2. 5-дахи разрядай шулуушад Эдуард Березовский, Борис Цыбиков, Виктор Лапкин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ [...]

УКАЗ

ХЭБЛЭЛЭЙ, ТЕЛЕВИДЕНИИН БА РАДИ[...] ПОЛИГРАФИИН БА НОМОЙ ХУДАЛД[...] ФИЗИЧЕСКЭ КУЛЬТУРЫН БА СПОРТЫН, [...] НЭЙ НЮУСАНУУДЫЕ ХАМГААЛХА ТАЛ[...] НИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ Г[...] НИИН, ШАЖАН МҮРГЭЛЭЙ ТАЛААР С[...] НҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ СОВЕД[...] ХЭНҮҮДЭЙ ТАЛААР БҮХЭСОЮЗНА А[...] НИЕ» ГЭЖЭ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ, [...] ШУУЛАЙ ҺАЙН ДУРАНАЙ БҮХЭСОЮЗН[...] ДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, [...] ШАГНАХА ТУХАЙ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ [...] социалис уялгануудые бэелүүлгэдэ түйлаһан[...] ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүл[...] хабаадалсаһанайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫ[...]

Манаенков Борис Петровичые — респуб[...]фиин печатник.

СССР-эй Верховно Совед[...] Түрүүлэгшэ [...]

СССР-эй Верховно Совед[...] Секретарь Т. М[...]

Москва, Кремль.
1986 оной августын 22.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

АЖАЛША КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ЭДЭБХИИЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

мүнөө үеын совет обще-ратическа ёһо гуримуудые улам саашань хүгжөөхэ тухай теоретическэ удха шанартай асуудал КПСС-эй XXVII съезд дээрэ зүбшэгдэһэн юм. Арадай өөһэдыгөө социалис ёһоор хүтэлбэрилхэ хэрэгые улам гүнзэгырүүлхэ, социалис демократиин хүгжэлтые шэнэ шатада гаргаха зорилгонууд съезд дээрэ табигдаа.

Демократическа ёһо гуримуудые хүгжөөлгэдэ шэглүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүдые парти, Центральна Комитет абажа байнхай. Жэшээнь, Соведүүдэй, профсоюзуудай, комсомолой, ажалша коллективүүдэй, арадай хиналтын хүдэлмэриие эдэбхижүүлгэ гэхэ мэтэ.

Социалис демократи элдэб түхэл маягуудтай юм. Бодото демократиин бүхы түхэл маягуудые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхые, хүтэлбэрилгэ болон гүрэн түрын удха шанартай шиидхэбэринүүдые зохёон һайруулгада, баталан абалгада бүгэдэ ниитые хабаадуулхые КПСС-эй Программа хараална. Арадай өөһэдыгөө социалис ёһоор хүтэлбэрилгые бэелүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй үүргэ тон ехэ юм.

Ажалшан бүхэнэй эдэбхиин ургалта предприятинуудай эрхэнүүдые үргэдхэлгэтэй, ажахын тоосоое нэбтэрүүлгэтэй нягта холбоотой.

Ажалша коллективүүдэй социальна үүргэнь, мүнөө үеын обществын политическэ байгуулалтада эзэлдэг һууринь ороной экономическа болон социальна хүгжэлтые хурдадхалгын, эрдэм-техникын дэбжэлтын эрхэ байдалда тодо хурсаар, шэнэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэгдэнэ. Ажалша коллективтэ, тэрэнэй партийна организациин, профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй хүдэлмэридэ обществын экономическа, политическэ, сэдьхэл бодолой ажабайдал эли тодоор харуулагдадаг. Тодорхойлбол, ажалша коллектив хадаа обществын ажахы эрхилэлгын, политическэ байгуулалтын эхин шата мүн.

Мүнөө үедэ орон доторнай 2,5 миллион ажалша коллективүүд тоологдоно. Имагтал эдэ коллективүүдтэ совет обществын хамтын баялиг нөөсэлэгдэдэг, социалис гүрэнэй хүсэн бэхижүүлэгдэдэг юм.

СССР-эй Конституцида үндэһэлэн, 1983 оной июнь һарада СССР-эй Верховно Совет Ажалша коллективүүд тухай хуули баталан абаһан байна. Энэ шэнэ хуулита актые совет хүнүүд һайшааһан, нэгэн дуугаар дэмжэһэн түүхэтэй. Энэ хуули ажалша коллективүүдэй эрхэнүүдые хараа байса үргэдхэһэншье, мүн обществын урдахи харюусалгыень дээшэлүүлээ юм.

Тус хуулиин хүсэндөө орооһоор гурбан жэл болобо. Тиигэбэшье тэрэ хүсэд хэрэглэгдэнэгүй гэжэ һанагдана. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Минскын автозаводто ба бусад предприятинуудта энэ хуулиие хэрэглэдэг байһые КПСС-эй ЦК-да хаража үзэлгэ энэ тобшолол баталан харуулаа. Энэ хуули дотор заагдаһан демократическа гуримуудые ба гол ёһонуудые үдэр бүхэнэй ажалда нэбтэрүүлхэ механизмые эрид шууд һайжаруулха шухала гэһэн тобшолол хэгдээ. Ажалша коллективэй эсэслэн шиидхэхэ асуудалнуудые байн байн олон болгохо шухала».

Зарим предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд, ажалша коллективүүд тухай хууляар хараалагдаһан олон эрхэнүүдээ һайнаар мэдэдэггүй байна. Хүтэлбэрилэгшэдэй даалгагдаһан коллективтэйгээ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ушарнууд үшөөл үсөөн гэжэ тэмдэглэлтэй. Тус Хуулиие хүсэд бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри ажалша коллективүүдтэ һулаар ябуулагдадаг, предприятинуудай профсоюзай органуудай, ниитын эмхинүүдэй эдэбхи үүсхэл Хуулиие бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэнэгүй.

Предприятинуудай, зургаануудай, эмхинүүдэй ажалша коллективүүдэй эрхэнүүдые түлөөлдэг хамтын суглаан (конференци) түрүүшынхеэ хуулита эрхэтэй болоһон байна. Тиигэжэ хамтын суглаан ажалша коллективүүд доторой демократиин гол шухала хуулита түхэл маяг болонхой.

Хуулиин 21-дэхи статьягай ёһоор ажалша коллективэй хамтын суглаанай (конференцин) шиидхэбэринүүдые коллективэй гэшүүд, предприятиин, зургаанай, эмхиин захиргаан дүүргэхэ уялгатай. Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хиналтые профсоюзай комитет, мүн предприятиин, зургаанай, эмхиин захиргаан бэелүүлдэг, ажалша коллективтэ энээн тухай мэдээсэдэг юм. Эдэ органууд ажалша коллективүүдһээ ороһон дурадхалнуудые һарын туршада хаража үзөөд, дүнгүүдыень коллективэй хамтын суглаан (конференци) дээрэ дуулгахаар уялгалагданхай. Хамтын суглаан (конференци) жэл соо хоёр дахин заатагүй үнгэргэгдэхэ ёһотой. Коллективэй гэшүүдэй хахадһаа үлүүнь хамтын суглаанда, делегадуудай гурбанай хоёр хубинь конференцидэ хабаадаа һаа, тэрэнэй шиидхэбэринүүд хуулита эрхэтэй гэжэ тоологдодог.

Республикымнай олон предприятинуудта хамтын суглаануудай үүргэ дээшэлүүлэгдэнхэй. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай коллективэй ажал ябуулгые жэшээ болгон харуулаябди. 1985 ондо хүдэлмэришэдэй (предприятиин, цехэй, участогай) 227 хамтын суглаан үнгэрһэн байна. Тус суглаануудта 139 шиидхэбэри хэмжээнүүд абтаһан, тэдэнэй 133-ниинь гэхэ гү, али 95,7 процент дүүргэгдэһэн юм. Буряадай мебель-модо болбосоруулгын комбинадай, судна бүтээлгын, прибор бүтээлгын, «Электромашина» заводуудай, Онохойн совхозой коллективүүдтэ хамтын суглаануудай шиидхэбэринүүд мүн лэ аша үрэтэйгөөр бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Тэдэ коллективэй хамтын суглаанай эрхэнүүдые профсоюзай комитедэй болон предприятиин захиргаанай хамтын ажал ябуулгын эрхэнүүдһээ илгаруулха хэрэгтэй. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд дотор ажахын тоосоото бригадануудта онсо анхарал хандуулагдаа. Тус бригаданууд өөһэдыгөө захирдаг гуримай эхин үүр мүнөө боложо байнхай. Бригадануудые хүтэлбэрилэгшэдые, мүн мастернуудые, халаанай, участогай, цехэй начальнигуудые, совхозуудай отделенинүүдые эрхилэгшэдые коллектив һунгадаг болохо ёһотой гэжэ съезд дээрэ тэмдэглэгдээ. Колхозуудта бригадирнуудые һунгалга колхозой жэшээтэ Устав соо тодорхойлогдонхой. Республикымнай хэдэн промышленна предприятинууд бригадирнуудые һунгаха гуримда оронхой. Жэшээнь, нарин сэмбын комбинадта хамтын подрядай гуримаар 106 коллективэй 1806 гэшүүд гэхэ гү, али комбинадай хүдэлмэришэдэй 81,9 процентнь хүдэлнэ. Бригадирнууд эдэ коллективүүдэй суглаан дээрэ һунгагдадаг, тиин хамтын суглаанай шиидхэбэриин үндэһөөр бригадир томилогдодог байна.

«Бурятмебель» нэгэдэлдэ хүдэлдэг 42 бригадануудай 10-ниинь комплексно, 32-ынь —тусхай шэглэлтэй юм. Комплексно 4 бригада хамтын подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэдэг гээшэ. Тус коллективүүдэй бригадирнууд бригадын суглаан дээрэ һунгагдадаг заншалтай.

Совет демократиие саашадань нарижуулан һайжаруулха, эдэбхитэйгээр, аша нүлөө ехэтэйгээр ажалшадай, тэдэнэй коллективүүдэй гүрэн түрын болон ниитын ажабайдалда хабаадаһанай үндэһэн дээрэ арадай өөһэдыгөө социалис ёһоор хүтэлбэрилгэ бэелүүлхэ хэрэг бүри дүүрэнээр нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Зохёон байгуулхы ажалда, мүн дутагдалнуудые, албан хэрэгээ хэтэрүүлэн хэрэглэхэ, ниитэдэ хэжэр ааша гаргаха, манай эрхэ хуулинуудай ба жаяг заршамай гол эрилтэнүүдһээ хазагайрха ябадалнуудые дабахада ажалшадай бүгэдөөрөө, мүн хүн бүхэнэй тус тустаа хабаадалсадаг эдэбхиие дээшэлүүлхэ шухала.

Партиин хараалһан орёо ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ совет хуули гурим шухала һуури эзэлнэ. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Демократи гээшэ социалис хуули ёһые бэхижүүлхэ эгээн шухала арга зэбсэг байһан ба байһааршье зандаа, харин бата һайн хуули ёһон —манай демократиин таһаршагүй хубинь юм». КПСС-эй XXVII съезд совет хуулинуудай шанар саашаданьшье улам һайжаруулхаар хараалаа.

Ажалша коллективүүд тухай хуулиие бэелүүлэгшэдэй түрүү зэргэдэ предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай комитедүүд жагсаха ёһотой. Энэ хуулиие бэелүүлгэ, тэрэнэй эрилтэнүүдые жэншэдгүй дүүргэлтэ хадаа совет обществын саашанхи хүгжэлтэдэ, арадай социалис ёһоор өөһэдыгөө хүтэлбэрилхэ ёһо гуримые гүнзэгырүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ юм.

А. ИЛЬИН,
юридическэ эрдэмэй кандидат, Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

Совет орон дотор

КУРСК. Эндэхи туршалгын «Спецэлеватормельмаш» гэжэ заводой бүтээһэн тээрмын болон элеваторай түхеэрэлгэнүүдые хабсаргахын тулада оройдоол хэдэхэн үдэр хэрэгтэй болодог. Хабсаргахада нилээд бэлэн зүйлнүүдые гаргаһанайнь ашаар түргэдхэлгэ түйлагдаа. Жэшээлхэдэ, элеватор руу ороохо дамжуулдаг транспортерые хабсаргалга зуу гаран үдэрөөр хороогдоо.

ВЕТКЭ (Гомельско область). Белоруссиин ой модоор баян районуудай нэгэн болохо Ветковско район руу байгаалиин газ дамжуулагдажа эхилбэ. Бүдүүн томо соргонуудаар ерэһэн сэнхир хүхэ түлишэ Старое Село гэжэ һууринда ажаһуугшадай гэрнүүд соо нэсоогдодог болобо. Байгша табан жэлдэ Гомельско областьдо 1100 километрэй зайда газ дамжуулдаг соргонууд татагдаха, энэ хадаа һүүлэй хорин жэлэй туршада татагдаһан соргын утатай адли болоно.

БОРИСОВКА (Белгородско область). Областиин заха холын Казинка гэжэ һууринда һуралсалай-хүмүүжүүлгын комплекс «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдаба. Эндэ юрын классуудһаа гадна мэдээсэлэй ба тоолон тодорхойлолгын кабинет, автокласс, дарханай ба слесарна хүдэлмэриин мастерской, уран зурагай болон хүгжэмэй таһалганууд түхеэрэгдээ. Тиихэдэ һурагшадай мэдэлдэ спортивна зал, та[...] стадион үг[...] һатай хүүгэ[...] илангаяа н[...] Хүдөөгэй б[...]ха болбосон[...] 3 гэр һург[...]ригдаха ёһ[...]

КАУНАС [...] Каунасска р[...] колхоздо б[...] хойноһоо о[...]либо. Ушар[...] залуу мэрг[...]лэнүүд ш[...] лобо ха ю[...]рилгын ком[...]ришэд хэд[...]дые бодхо[...]зарта буус[...]дые түргэн[...] байна. Комб[...] гараһан бү[...] барилгашад[...] мэриинь т[...] гэр бариг[...] республикы[...] предприяти[...] хэрэглэгдэж[...]

ВОЛОГДА [...]кладной ба [...]кусствын [...] нэрэй бар[...] шууд Волог[...] бүтээлгын [...] хүүгэдэй с[...] тохоной та[...]най һеранг[...] бэелүүлһэн[...] дэнэр үхиб[...] бэлэг бариб[...] тээгдэһэн б[...] дүүжэнгүүд[...] «гүбээнүүд[...] үбгэжеэлэй[...] үльгэрэй ш[...]дай болон [...] тохонуудай [...]дые баясу[...]

…ын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съездые угтуулан

«…ИМНИ ХЭЗЭЭШ НАМТАЯА...»

шадаха. Дуушье дуулаха, шүлэгшье бэшэхэ. Шухалань гэхэдэ, олониие хүтэлжэ шададаг хүн. Клубые даагшые дүнгэлсэхэһөө тэрэ арсаагүй. Үшөө тиихэдэ нютагай эхин һургуулиин, Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин багшанар, библиотекарь басаган Таня шадаха зэргээрээ туһалалсаа. Софья Бальжинимаевнагай үнэхөөрөө юумэ түйлахые оролдодог хадань нютагайшье зон миин хараад һуугшагүй һааб даа. Тиигэжэ клубта олоной хабаадалгатай һайндэрнүүд, баяр ёһололой үдэшэнүүд, концертнүүд таһалдахаяа болиһон юм. Малшадые хангажа байдаг агитбригадашье бүридхэгдөө. Тэрээндэнь гол түлэб һургуулиин үхибүүд, нютагай хэдэн эдэбхитэд — бүхыдөө 14—15 хүн ябалсадаг байна. Баянгаа үргэлһэн клубые даагша хододоо тэдэнээрээ ябалсадаг юм.

— Сониие би гайхадагби,— гэжэ Дансаран Шагдарович Доржогутабай хөөрөө һэн. — Нүхэрынь — Субботин Даша һайн хүн юм бэзэ. Сонидоо туһалдаг ёһотой. Тиигэбэшье табан үхибүүнэй эхэ байгаад, хайшан гэжэ бүхы ажалаа хэжэ үрдидэг гээшэб! Тусгаар лэ бэрхэ хүн даа. Хүндэлдэгби!

Софья Бальжинимаевнаё үнэхөөрөөшье нютагай бүхы зон хүндэлдэг. Түргэн, бэрхэдээл тэрэ клубаа яндагархан байлгадаг, жэлэй оройдоол 200 түхэриг заһабарилгада гэжэ ебабашье, фойе зал хоёроо сагаадаад, шэрдээд, шэмэглээд байна ха юм. Хүнүүдые олоод лэ, үбэлэйнгөө түлеэ бэлэдхүүлхэ. Клуб соо ходо дулаан, зоной тиишэ ерэхэдэшье, урматай байдаг.

Эдиршүүлые клубтаа тэрэ суглуулха дуратай. «Улаалзай» гэһэн агитбригадань, «Малышок» гэһэн клубынь үхибүүдэй эдэбхи һонирхол дэгжээхэ зорилготой ха юм. Эдэ үхибүүд сооһоо хожомоо магад Софья Бальжинимаевнагай ажалыень халаха, ондоо нютагуудташье соёлой гуламтануудые һэргээхэ хүнүүд ургаха аалам? Клубые даагшын ехэ басаган Анна

мүнөө жэл соёлой институтай соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин отделенидэ ороо ха юм.

— Мүнөө клубтамни ерэдэг Сэсэгма, Долгормануул ондоошье мэргэжэлтэй болуужа, — гэжэ С. Б. Бальжинимаева һанамжална. — Зүгөөр дуулаха, хатархадаа бэрхэнүүд, хүгжэмдэ һонор, искусство ойлгодог хүнүүд болоо һаань, хэзээшье туһатай байхал. Сэсэг Дабаева, Чимита Гунзынова, Эрдэм Нурбаев, Базар Жамбалов гэгшэд уран хурсаараа мүнөөнһөө шалгарна ха юм...

Ехэшүүлэй һонирхомоор зугаа, наадан хүдөөгэй клубта боложол байдаг. «Эжы, аба, би — спортивна бүлэбди», «Хүбүүд, басагад, хабаяа туршаял!» гэһэн мүрысөөнүүдэй, залуушуулай амаралтын үдэшэнүүдэй яһала һанаһанда хүрэмөөр үнгэрдэгшье һаань, бүри һонин, бүхы зониие хабаадуулхаар һайндэр эмхидхэхэ гэжэ Софья Бальжинимаевна шиидэ. Тиигэжэ нютагтань сагаалганай һайндэр шууяатай хүхюунээр үнгэрһэн юм. Одоол тиихэдэ ямар наадан наадагдаагүй, ямар дуун хангинаагүйб даа! Үбгэ эсэгэнэрһээнь дамжан ерэһэн бүхы наада зугаа ёһо гуримаарнь эмхидхэхэ гэжэ тосхонойхид оролдоо. Һэеы гэр табяа, тэрэнээ урданай эд бараагаар түгэс хангаа. Айлнуудһаа аягын шэрээ, жабдан, банза, тулга хүрэтэрөө асарагдаа. Шагай наадаа, бэһэлиг нюугаа, бүһэ сохилсоо...

— Гэрһээ үнинэй гараагүй үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө һайндэртэмнай хүрэжэ ерээ һэн, — гэжэ клубые даагша энеэбхилэн хөөрэнэ. — Ходо иигэжэ арадайнгаа үндэһэн гуримаар наада үнгэргэжэ байял гэжэ нютагаархиднай хэлсээ юмэл.

«Улаалзай» — малшадай саг үргэлжын айлшан. Агитбригадын бүридэлдэ ехэнхидээ үхибүүд ябадаг гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Сүлөөтэй сагтаа ехэшүүлшье «Улаалзайтай» ябалсана. Совхозой ветврач Арьяа Гармаев, отделениие даагша Доржо Намжилов, малшад Надежда Цыденешеева, Евгения Доржиева, Баяр Чимитов, Тунгалан Гармаева гэгшэд ямарханшье концерт табихаар зон гээшэ. Хөөрхын клубай социалис мүрысөөндэ шалгаржа, уран һайханай харалгануудта хүндэтэ һууринуудые эзэлжэ байдагта хүдөөгэй эдэбхитэдэй хубита ехэ. Эдэ зониие дахуулжа, соёлой хүдэлмэридэ саг үргэлжэ хабаадуулжа байдаг клубые даагшын габьяаа бүри юугээршье сэгнэшэгүй юм ааб даа.

— Нютагаймнай зон эдэбхитэй, урагшаа һанаатай, сэдьхэлээр һайхан хүнүүд юм лэ даа,— гэжэ хахасалган дээрээ Софья Бальжинимаевна хэлээ һэн. — Наашаагыт гээ һаа, хэнииньшье арсахагүй. Хүүгэдэй саадгүй аад лэ, залуу түрэлхид манда ерэхэ аргагүйдэнэ. Саадьемнай түргэн барижа үгэдэг һаань, һайн байха бэлэй. Үшөө тиихэдэ, Хөөрхэ нютагнай олоной газарһаа таһархайшаг байна гээшэ. Автобус манда хүрэхэдөө хүрэжэ, үгыдөө үгы байдаг, Буряадай телевидениин программа хараха аргагүйбди. Энэ мэтын юумээр зоной урма хухалжа болохогүйл даа. Багаханшье юумээр баясуулхыел оролдохо хэрэгтэй. Тиибэл, гэр гэртээ хамараа хараад һууха дуратайшуул үсөөрхэл...

...Клубые даагшын иигэжэ хэлэхэнь яахын аргагүй зүб лэ даа! Олоной түлөө оролдожо, бүхы юумэндэ сэдьхэлээ табижа ябадагыеньшье һайшаахаар. Хаана нэгэ тээ һайндэр, олоной баяр болог — Софья Бальжинимаевнагай баянай уянгалхые дуулахат.

...Дуунда «баяртай»
гэхэгүйш,
Дуун — хэзээдэш
шамтаяал,—

гэжэ тэрэнэй аялгатуулхада, өөртэнь ехэшье тааралһан дуун гэжэ һанамаар байдаг.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Манай Бархан нютагта медицинын үнинэй хүдэлмэрилэгшэ, хүн зоной бэеын элүүр энхые сахин хамгаалха ажалаараа хүндэтэй болоһон Вера Тибашкиевна Цыремпилова ажаһуудаг. Анха түрүүн Баргажанай райондо Лугшахаанай фельдшерскэ пунктда санитаркаар ажаллажа байтараа, оролдосотой бэрхэ байһандаа Яраагтын больницада медицинскэ сестрагаар эльгээгдээ һэн.

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ ЭМШЭН

Һүүлэй хорин табан жэлэй туршада Барханай участково больницада таһалгаряагүй ажаллажа ябана. Энэ үе сооогоо тэрэ медфельдшерээр, акушеркээр, аптекые даагшаар, мүн баһа медицинскэ сестрагаар ажаллаа. Элүүрые хамгаалгын ажалай ветеран Вера Тибашкиевнае танихагүй хүн манай Хурамхаанай райондо үгы юм. Энэньшье гайхалгүй. Юундэб гэхэдэ, олон хүн зониие үбшэ зоболонһоо хамгаалжа туһалһан, анхарал оролдолгоор хүреэлһэн байха юм.

Эмшэнэй ажалай хүнгэн бэшэнь мэдээжэ. Тиигээшье һаань, Вера Тибашкиевна шэлэһэн мэргэжэлдээ хододоо үнэн юм, өөрыгөө зол жаргалтайда тоолодог.

В. Т. Цыремпилова олон бэрхэ врачнууд, нэрлэбэл, Надежда Ринчинова, Галина Михаханова, З. Павленко гэгшэдэй хүтэлбэри доро ажаллажа, баян дүршэлтэй болоһон байна.

Нүхэр В. Т. Цыремпилова үнэн сэхэ ажалайнгаа түлөө республикынгаа Элүүрые хамгаалгын министерствын, КПСС-эй райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй олон грамотануудта хүртэһэн байна. Мүн баһа үнэтэ бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаа.

Хододоо шогтой зугаатай ябадаг, энэрхы зөөлэн абари зантай В. Т. Цыремпилова мүнөө пенсиин наһанай болонхойшье һаа, хэжэ байһан ажалаа үргэлжэлүүлэн, хүн зоноо аргалһаар, эмшэлһээр.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хурамхаанай район.

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүдһээ

Цырен ШАГЖИН

ШУЛУУНҺАА НЯЛУУНИИНЬ...

(НЭГЭ ҮЗЭГДЭЛТЭЙ ШОГ ЁГТОТО ЗҮЖЭГ)

Мила. Яагаашьегүйб, яагаашьегүйб. Хүлисэгты, намайе. Та намда ойлгуулжа үгыт. Танай орлогшо болохын тула ямар байха ёһотой юм? Ямар хүниие бэдэрнэ гээшэбта? Ямар тиимэл һаа хүнһөө ондоо хүн хэрэгтэй болоо юм?

Лагбан. (Нэгэ хэды аниргүй һууһанайнгаа һүүлээр) Би хүнһөөл һаа ондоо, тусгаар хүниие бэдэрнэгүйб. Ямаршье ажалда орохын тула эхин түрүүн сэхэ сэбэр хүн хэрэгтэй байдаг бэшэ юм гү?

Мила. Тиихэдээ би сэхэ хүн бэшэ болоно гээшэ гүб?

Лагбан. Һанаһан байһанаа сэхэ руунь хэлэхэ гээшэ тон лэ һайн хэрэг гэнэм. «Нялуунһаа шулууниинь дээрэ» гэдэг ха юм. Тиигэжэ дуулаа һэн гүт??

Мила. Дуулахыеньшье дуулаа һэм. Теэд тэрэшни...

Лагбан. (Заахан сухалдажа) Хүнэй урда билдагуушалха, һаймһарха гээшэмнай эгээл муухай, хэндэшье хэрэггүй ябадал бэшэ юм гү?! Намда үнэн сэхэ, нюур шарай сахидаггүй, һанаһанаа балшыса хэлэдэг хүн хэрэгтэй. Зай, мүнөө ойлгобо гүт? Бадашан һагад, сад байса хэлэнэ. (Мила аймхайгаар Лагбанай урдаһаа сэхэ харан, сонхын можоһоо гарнуудаараа бүхөөр адхан, нюдэеэ сабшангүй харан зогсоно). Зай! Мүнөө ойлгоо бэзэт? (Лагбан урагшаа нэгэ алхам даб гэжэ бадашана).

Мила. (Сошожо) Ойлгоо... (Баряад байһан можоһоо доошоо унашаба).

Лагбан. (Сошожо). Ай, бурхан! Унашаба гээшэ гү? Хүл гараа гэмэлтэшэбэгүй юм бэзэ? (Сонхоороо доошоо шагаана) Бараг, бүтэн гүт?

Мила. (Сонхын саанаһаа) Хүлисэгты намайе. Лагбан Лабхаевич, хүлисэгты. Би бүтэнби, бүтэн. Та намайе ойлгоогүйт... Һүүлдэнь һайтар бодожо үзөөд байхадаа, һаналтнай ондоошье боложо магад. Минии телефон нэгэ-ноль, хоёр-ноль, гурба-ноль зай, баяртай. Хүлисэгты. Дахин танайнгаа дорюун шанга, ухаатай, сэсэн абяае дуулаха бэзэб гэжэ найданаб. Баяртай!

Лагбан. (Зэбүүрхэһэн хэбэртэй, сонхоһоо түргэхэн холодожо, столойнгоо дэргэдэ ерэжэ һуушана). Ай, зайлуул, юрэдөө! Үүдээр намнажа гаргахадамни, сонхоор орожо ерэхэ гэжэ иимэрхүүл хүнүүдые хэлсэдэг байба ха юм. Нюуртань нёлбоходошни, һанаа амархан гараараа аршаад, гараа шамда һарбайжа байха. Юрэдөө, ямар тиимэ хүнүүд байдаг гээшэб? (Газааһаа үүдэ шангаар тоншохо дуулдана). Орогты, орогты. Нюдарга Нохоевич орожо, зоригтойгоор Лагбантай гараа барилсаад, столойнь дэргэдэхи стул дээрэ һуушана.

Нюдарга. Би ажалда орохын хэрэгээр ерээб.

Лагбан. (Нюдаргые шэртэн хаража) Зүб, зүб. Анкетэ намтар болон бэшэ хэрэгтэй саарһануудаа асараа гүт?

Нюдарга. Өөрөө бодото бэеэрээ ерээд байна бэшэ гүб? Энэ ушар хэдэ саарһанһаа дээрэ бэшэ юм гү?

Лагбан. Зүб даа, зүб. Бодото бэе гээшэмнай саарһанаар жэшэшэгүй бэшэ, тон зүб. Намда орлогшо хэрэгтэй болоод байна.

Нюдарга. Тэрэл хэрэгээр ерээб. Теэд би ажалшье оложо ядаад ябаһан хүн бэшэб. Яһала олон ажал намда үгэнэ, теэд би хадаа иигэжэ, тиигэжэ шададаггүй, һанаһанаа хэлэжэрхидэг зантай хүн аад лэ...

Лагбан. Теэд яагааб? Тиимэл ябаха хэрэгтэй ха юм. Үнэн сэхэеэл хэлэдэг хүн гээшэмнай үнэтэй гээшэл.

Нюдарга. Тиимэньшье тиимэ, теэд зарим нэгэ ноёд...

Лагбан. Би өөрөөшье тиимэ зантай хүм.

Нюдарга. Тиимэ зантай хадаал тааража хүдэлхэ ажал гээшыел бэдэрнэ гээшэб. Теэд заримашуулда үнэн сэхыень хэлэжэрхихэдэм, ехэл дурагүй байдаг.

Лагбан. Юрэдөө, битнай тиимэ хүн бэшэб.

Нюдарга. Та хэды жэл соо энэ тушаалда һууна гээшэбта?

Лагбан. Хорёод тухай жэл боложо байна ха.

Нюдарга. Тиихэдээ миниишье эндэ хэхэ юумэн үгы ха даа.

Лагбан. Юун гэжэ?

Нюдарга. Олон жэл соо нэгэ тушаал эзэлжэ һууһан хүн нэгэн гээ һаа, булай мэлшэрхэй, шэлжэрхэй, шуран бэрхэ, һубэлгэн хүн, үгы һаа, ухаангүй сэхэ сэбэр, үнэн хүнүүд лэ байдаг. Ехэнхидээ шэлжэрхэй байхаяа һанадаг гээшэ.

Лагбан. (Сошормогоор) Шэлжэрхэй гээшэмни юун болоноб?

Нюдарга. Үһан дээгүүр үрмэ тогтоогшод.

Лагбан. Үһан дээгүүр үрмэ тогтоогшод гэнэ гүт?

Нюдарга. Сэхыень хэлэхэ болоо һаа, тиимэл ха юм даа.

Лагбан. Да-аа. (Һууриһаа бодожо, таһалга соогуураа нэгэ хэды алхална). Зай, теэд анкетэ, мэдүүлгэ, бэшэ саарһануудаа асараа гүт?

Нюдарга. (Дотор хармаан сооһоо саарһануудые гаргажа, Лагбанай урда табина).

Лагбан. (Ойр зуура аниргүй болон, тэдэ саарһануудыень харана). Энэ яагаа олон газарта хүдэлһэн хүн гээшэбта? Үни удаан, хэдэн жэл хүдэлһэн газартнай хомор байна.

Нюдарга. Танда хэлэнэ ха юмбиб. Үнэн сэхые хэлэдэг хүндэ ноёд гээшэ дурагүй ха юм. Энэл зан гээшэмни намайгаа алана гээшэл.

Лагбан. Үнэниие хэлэдэг хүндэ ноёд дурагүй гэжэ юун хэрэггүй юумэ дуугарна гээшэбта?

Нюдарга. Теэд сэхыень лэ хэлэнэ ха юмбиб. Теэд мүнөө ташье дурагүйдэжэ эхилжэ байна бэшэ гүт?

Лагбан. (Маргажа) Юугээ хэлэнэ гээшэбта? Юун тиимэ байба гээшэб.

Нюдарга. Нэгэ газарта үни хүдэлөөгүй гэнэт. Теэд та өөрөө бодоод үзыт даа. Жэшээнь, тэрэ анкетэ дээрэтнай хартаабхын склад-заводто хүдэлөө гэжэ байна. Тэндэ яһала оролдожо хүдэлөө һэм. Үдэр һүниие мэдэнгүй хүдэлдэг байгааб. Тиихэдэ директорни юушье хэдэггүй һэн. Хамаг ажалыень бил гансаараа ябуулдаг байгааб. Теэд салин абахадаа, намһаа һураггүй үлүү абадаг һэн...

Лагбан. Харюусалгатай ажал ха юм. Хамаг муу юумэнэй болоо һаа, директор харюусадаг ха юм.

Нюдарга. Болиит, юрэдөө, юу хэлээ гээшэбта? Тэрэ анкетэ дээрээ һайнаар уншыт. Квартальна түсэбэй дүүргэгдээгүй байхадань, би зэмэтэй боложо, ажалһаа гаргагдаһан байна бэшэ гүб?

Лагбан. Юун гэжэ?

Нюдарга. Уншагты тэндээ. Һайнаар уншагты.

Лагбан. Һм. Да-аа... (Дуугарангүй һууна).

Нюдарга. Юундэ дуугархаяа болишобот? Та хэды салин абадагбта?

Лагбан. Һм. Да-аа... (Абягүй һууна).

Нюдарга. Энэл даа, энэ... Иимэл ха юм даа. Намайе ойлгожо байна гүт?

Лагбан. Һэн даа... (Абягүй һууна).

Нюдарга. Минии салин хэды байха юм?

Лагбан (Заахан уурлаһан янзатай). Ажалда үшөө абтаадүй байжа, салин тухай асуунат. Таниие ажалда абаха үгыгөө үшөө мэдээгүй байна бэшэ гүбди?

Нюдарган. Энэл даа, энэ. Юумэ гээшэмнай иигээд эхилдэг юумэ ха юм.

Лагбан. Юун хэрэггүй юумэ дуугарнат?

Нюдарга. Та мэнэ һаяхан хэлэхэдээ, үнэн сэхэдэ дуратай хүнби гээ бэшэ һэн гүт?

Лагбан. Тиигээ һэм. Тиигээд яагааб?

Нюдарга. Яаха һэм даа. Теэд би үнэн сэхэеэ хэлэжэ байна бэшэ гүб?

Лагбан. Һм. да-аа... (Аниргүй һууна). Телефон гэнтэ хангиржа, энэ аниргүй байдалые таһална). Биб, Лагбанби. Тиимэ. Энэ гэһээр машина эльгээхэ гэнэ гүш? Зай, зай. Дача гэнэ гүш? Эльгээнэ бэзэб. Хүлеэгээд байгаарай. Би шамда хонходохоб. (Телефоноойнгоо трубкые табина. Табихатайнь хамта дахин телефон ханхинаба). Би шагнажа байнаб. Тиим, Лагбан Лабхаевич, А-аа, Гарма Гатапович? Зүб, зүб. Складһаа юумэ асарха машина гэнэ гүш? Теэд машина үгыл. Мүнөөдэр оройдоо сүлөө гарахагүй. Албанай шухала хэрэгээр. Сүлөөгүй, сүлөөгүй гэнэм (Трубкаа табина).

Нюдарга. (Энэ бүхы телефоной хөөрэлдөө тон анхаралтайгаар, ханамжатайгаар шагнажа һууһанаа, аргаахан һууриһаа бодожо): Лагбан Лабхаевич, танһаа нэгэ асуудал һуража болохо гү?

Лагбан. Болонгүй яахаб.

Нюдарга. Уурлахагүй гүт?

Лагбан. Юун хэрэггүй юумэ хэлэнэ гээшэбта? Юундэ уурлаха болоо хүнбиб?

Нюдарга. Үгы даа, уурлаха байхат. Би мэдэжэ байнам.

Лагбан. Зай, сэхыень хэлыш. Юу асуухаа һанабаш?

Нюдарга. Өөрын хубиин хэрэгые гүрэнэй хэрэгһээ үлүү, дээрэ табиха гээшэ ямар гээшэб?

Лагбан. Та энэ баһа юун тухай хэрэггүй юумэ хэлэнэ гээшэбта?

Нюдарга. О-о, ажалда орожо байгаад, хамаг юумэеэ сэхэ руунь хэлсэнгүй орожо болохогүйл.

Лагбан. Иихэдээ та юун тухай хэлэнэт, ойлгоногүйб.

Нюдарга. Энэ гэһээр ойлгохот. Та үнэн сэхэдэ дуратай хүн би гэжэ байжа хэлэнэ ха юмта.

Лагбан. Хэлэнэлби даа. Мүнөөшье хэлэхэб.

Нюдарга. Тиигээ һаа, би үнэниинь хэлэхэм. Гансал бү уурлаарайт.

Лагбан. Зай, хэлэгты.

Нюдарга. Мэнэ һаяхан гэртэһээтнай танай һамган хонходоод, дачадаа ошохые машина эрибэ. Тиихэдэнь та эльгээхэб гэжэ харюусаад байтартнай, танай албанай хүн Гарма Гатапович албанай хэрэгээр машина эрихэдэнь, та тэрээндэ арсабат. Тэрээн дээрэһээ бодоод үзэхэдэмни, та тиимэшье сэхэ хүн бэшэ байнат. Зүб гү?

Лагбан. (Хэлэхэ үгээ оложо ядан, нэгэ хэды аниргүй һууна). Энэ та яаһан жэжэ хүн гээшэбта? Орожо ерэ ерэһээр, хамаг юумэ шагнаад, хоб-жэб хэлэжэ эхилбэ гээшэ гүт? Үшөө тиигээд энэ ямар нюураараа ажалда орохо тухай намда ерээд һуунат?

Нюдарга. Вот, энэл даа, энэ. Иимэл юумэн болохо ёһотой гэжэ мэдээд лэ, уурлахагүй гүт гэжэ асуугаа хамнайб. Уурлахагүйб гэһэн үгэдөө та хүрэбэгүйт. Энэ баһал «сэхэ» хүн байһанаа харуулбат.

Лагбан. Үгы, юрэдөө, энэ ямар шудхэрни намда орожо ерэбэ гээшэб? Хоб жэбэй эзэн, үзэлэй муухай амитан гээшэб?

Нюдарга. Юундэ итэрээ дураа гутаба гээшэбта? Ажалда орохынгоо урда ямар хүнтэй хамта хүдэлхөө байһанаа мэдэхэ ушартай ха юмбиб.

Лагбан. Ажал, ажал. Юун шудхэрэйнгөө ажал тухай намда хэлэнэт! Хэн таниие ажалда абахаяа байгаа юм?

Нюдарга. Эх даа (һанаа алдана). Иимэхэн лэ хүн байһан юм гүт? Үшөө тиигээд үнэн сэхэб гэжэ байжа һүрхэй дуу шуу табяа һэмта?!

Лагбан. Зай, хүрөө! Энээхэн нэгэ хэды минута соо яһала нюураа харуулбат. Яһала тантай танилсабаб.

Нюдарга. Зай, иигээд юун гэжэ шиидэбэт?

Лагбан. Тээ тэрэ харана гүт?

Нюдарга. Харана...

Лагбан. Тиигээл һаа, ехэл һайн гээшэ.

Нюдарга. (Ойлгожо ядан). Юун һайн гэжэ?..

Лагбан. Юу ойлгожо ядаабта? Тэрэ үүдээр гараад, тэхэриижэ бү орогты гэнэм! Мүнөө ойлгобо бэзэ гэжэ найданаб.

Нюдарга. Эй даа, һүрхэй үнэн сэхэ хүнби гэһэн аад, нэгэ заахан үнэниие элирүүлхэдэм, мэдээ алдажархибат.

Лагбан. (Уууртайгаар). Зай, хүрөө! Ошогты.

Нюдарга. Юун энэ. Та намайе ехээр гэмшэжэ байна гэжэ һанана гүт? Ажал намда олдохо. Харин тантай— иимэ хүнтэй хүдэлхэ болоо һаа, намда ямар байха һэн бэ!

Лагбан. Зай, хүрөө гэнэм, хүрөө! Би ажал дээрэ байнаб. Тэрэниие бү мартагты!

Нюдарга. (Енгүүтэйгээр). Ажал дээрээ...

Лагбан. Юундэ иигэжэ байжа хүниие ёгтолбот? Танай шашаһан хоб-жэб хорон үгэнүүдые яһала шагнабаб. Хүрөө, һаалта бү хэгты.

Нюдарга. Тиигээ һаа, баяртай (енгүүтэйгээр дохино), үнэн сэхэ хүн. (Түргэн гаража сошоно).

Лагбан. (Нэгэ хэды соо аниргүй һууна. Һүүлээрнь телефоноо абажа). Приемно гү? Энэ мүнөө гаража ошоошын урда намда ороһон хүн ерэнэгүй гү? (Үүдэн аалихан нээгдэжэ, Милын толгой бултайба).

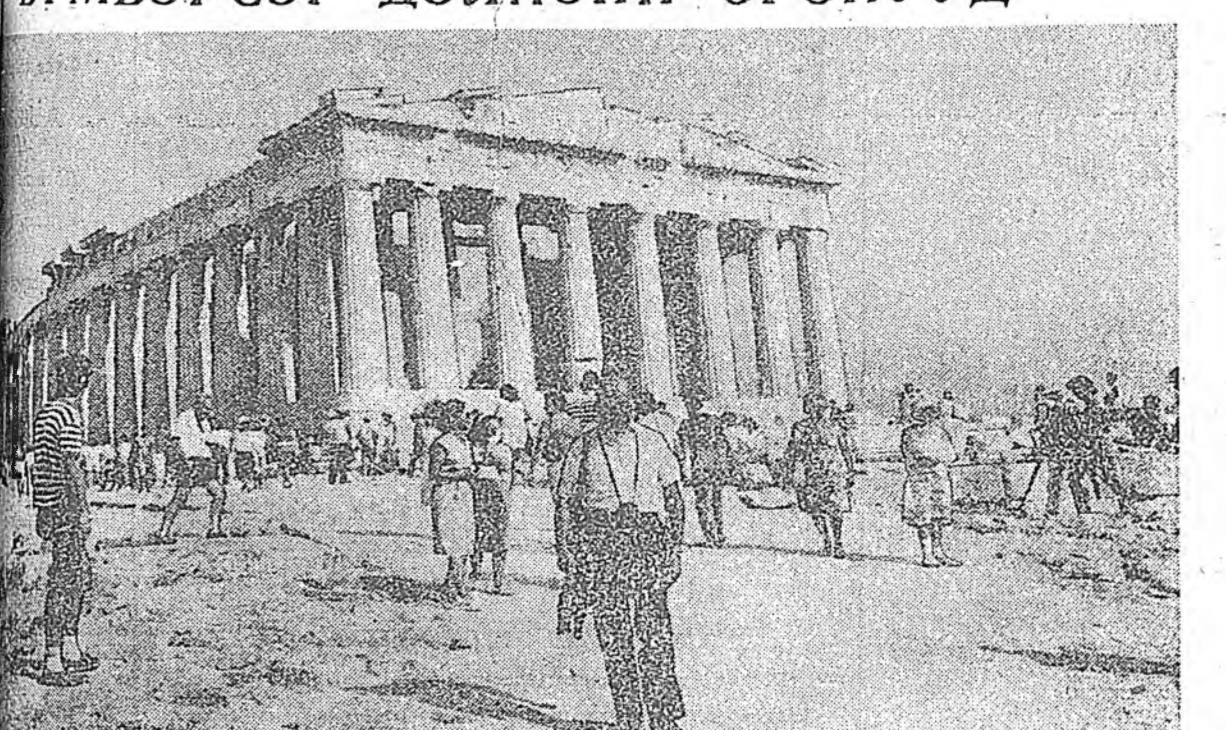
Мила. Хүлисэгты, Лагбан Лапхаевич, орожо болохо гү?

Лагбан. Орогты, орогты, Мила Милаевич, һуугты.

Хүшэгэ хаагдана.

(Түгэсхэл. Эхиниинь сентябриин 5-һай номерто).

БҮМБЭРСЭГ ДЭЛХЭЙН ОРОНУУД

ГРЕЦИ. Архитектурын эртэ урдын памятник Акрополиин үндэрһөө Грециин ниислэл Афины хото альган дээрэ мэтээр харагдадаг. Мүнөө Акрополиие сахин хамгаалха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. Энэ шухала асуудалаар семинарнууд, конференцинүүд үнгэргэгдэнэ. Грециин Соёлой болон эрдэм ухаанай министерствын дэргэдэ Акрополиин хүшөөнүүдые һэльбэн шэнэлхэ талаар тусхай комитет байгуулагдажа, һэргээн шэнэлэлгын хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ.

Ниислэлэй промышленна предприятинуудһаа агаар руу хаягдаһан хорото бодосууд кислотатай ниилэхэдээ, мраморые газааһаань үмхирүүлдэг байна. Юуб гэхэдэ, Афины дээрэ саг үргэлжэ кислотно аадар бороон ородог бшуу. Мэргэжэлтэдэй хэлэһээр, Акрополиин хүшөөнүүд бии болгогдоһоор 24 зуун жэлэй туршада оршон тойронхиһоо тиимэ ехэ хохидолдо ороогүйгөө һүүлэй дүшэн жэлэй болзор соо нилээд муудаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Акрополь до Парфенон гэжэ һүмын хажууда.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

…БАБВИДА ЭСЭРГҮҮ ЯБУУЛГА

…ОН. Рейганэй Зимбабвида эсэргүү ябуулга хэнэ.

…бэе даанхай энэ …миллион дол… экономиче… хүргэхэ гэ… вайдуулһан аад, вторнигой үдэр …гүрэнэй департа…нэ арсаһанаа …да «Зимбабви… хойшо ямар… …лсээнүүдые ба…һэн шиидхэбэри Штадуудай пра…абаба» гэжэ …гадаадын полити…танай түлөөлэгшэ

…урда зүгтэ США… …байһан поли…хэлһэнэйнь тү…бвиин правитель… …захиргаан …хэхэ» гэбэ ха юм. «Хүн зониие алаха, хюдаха ябадалые гүрэнэй политика болгоһон расис ЮАР-ай засагаархидай харата муухай ябуулгада Рейганэй захиргаан анхарал хандуулнагүй гэжэ Зимбабвиин залуушуулай, спортын ба соёлой хэрэгүүдэй министр Дэвид Кариманзирай июлиин 4-дэ США-гай посольстводо болоһон уулзалга дээрэ хэлэһэн үгэнүүд Вашингтониие ехээр сухалдуулаа. «Рейганэй захиргаан тиимэ хараа шугам баримталха зуураа, Ливиие дуран соогоо гэмнэжэ байгаад, городуудыень бомбоодохо эрхэ өөртөө олгоно. США-гай талаһаа шэг шарайн илгаагаар хүниие доромжолхо ябадалда өөһэдыгөө гэм зэмэгүй болгохо гэһэн үгэнүүдые дууланаади» гээд. Кариманзир онсолон тэмдэглээ.

…СТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

…Украиннын угал…ардаг уран бэ…зохёол бүтээлнүү…авкэ гэгээрэлэй, …ёлой асуудалнуу…эмэл Нацинуудай …иин Париждахи …ин соо нээгдэбэ. …ой байгуулагда…лэй ойдо зорюу…нэ жэлдэ тэм… …байһан хэмжээ…дэй үндэһөөр тэрэ …Днепропетров…иин Петриковко …ашуулай гайхам…бүтээнүүд — угалза шэрэгдэһэн блюдэнүүд, подносууд, вазанууд, дабһанай амһартанууд, халбаганууд, шкатулканууд, үнгын һайхан сэсэгүүдэй, шубуудай, алим жэмэсэй түхэл дүрсэтэй гоё һайхан паннонууд выставкэ дээрэ табигдаа һэн. ЮНЕСКО-гэй генеральна директорэй орлогшо Анри Лопес выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, украин арадай искусствын энэ выставкэ манай түбиин арадуудай соёлой хоорондохи зохёохы харилсаае бэхижүүлгэдэ хубитаяа оруулха байна гэбэ.

НЬЮ-ЙОРКДО СИОНИСТНУУДАЙ ХЭҺЭН ДОБТОЛГО

НЬЮ-ЙОРК. «Еврейнүүдые хамгаалгын нэгэдэл» гэһэн фашис мүнииханууд үнгэрһэн вторнигой үдэшэлэн эндэ ээлжээтэ бандит добтолго хэбэ.

СССР-эй арадай артист И. А. Моисеевэй хүтэлбэрилдэг СССР-эй арадуудай хатарай гүрэнэй ансамблиин США гастролеор ерэлгэ тэдэнэй энэ харата ябуулгада шалтаг болобо. Нью-Йоркдохи концертнэ «Метрополитен» гэжэ зал соо тэдэнэй наадаяа табижа эхилһээр таба минута үнгэрөөд байхада, нюдэ хордохоодог газтай бомбо тэһэршоо.

Энэ харата ябуулгын гэмээр 26 харагшад хорлогдоо, тэдэнэй 4-иинь госпитальдо оруулагдаа. «Метрополитенэй» захиргаан концерт болюулха баатай болоо.

Харата ябуулга хэгшэдэй бэеэ шоуха һэдэлгэ хээгүйнь гайхалтай. Уданшьегүй энэ хулиган добтолгын һүүлээр АП ба ЮПИ агентствэнүүдэй американ отделениинүүдтэ «Еврейнүүдые хамгаалгын нэгэдэл» гэдэг организациин мүниихануудай нэгэн хонходоходоо, «энэ тэһэрэлгэ сионистнуудай бүлэг хээ, энээнһээ хойшо иимэ һэдэлгэнүүд үшөө хэгдэхэ» гэжэ хэлээ.

СССР США хоёрой хоорондохи соёлой ба спортын талаар харилсаануудта һаад түбэг хэхэ гэһэн энэ ушар муухай алдартай дурсагдагша «нэгэдэлэй» түрүүшын добтолго бэшэ юм. Урдашье жэлнүүдтэ Советүүдэй орондо эсэргүү харша добтолгонуудые тэдэнэр нэгэтэ бэшэ үүсхэдэг байһан. Энээниие хаража, мэдэжэ байгаад, сионистнуудай харата ябуулгые болюулхын тулада американ засагаархид нүлөөтэй ямаршье хэмжээ абаагүй бшуу. СССР-тэ эсэргүү хэгдэһэн ябуулгада хабаадагшадай нэгэнииньшье харюусалгаяа амсаагүй.

ХИТАДАЙ АГУУЕХЭ ХАНЫЕ ХАМГААЛХА БА ҺЭРГЭЭН БОДХООХО ТҮСЭБҮҮД

ПЕКИН. Эртэ урда сагай архитектурна гайхамшаг бүтээл — Хитадай Агуу ехэ ханые һэльбэн шэнэлхэ үргэн программа хараалагдаба.

Манай эрын урда тээхи 3—4-дэхи зуун жэлнүүдтэ тэрэнэй түрүүшын участогууд баригдажа эхилһэн юм гэжэ түүхэшэд элирхэйлнэ. Манай эрын урда тээхи 221 ондо Хитад гүрэнэй нэгэдэһэнэй һүүлээр үргэлжэ ханын барилга эхилһэн юм. Хэдэн зуун жэл соо үргэлжэлһэн барилгын утань 5 мянган километр болоһон байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ханын зарим хубинь һэргээн бодхоогдоо. Тэдэнэй нэгэн Бадалинь гэжэ тусхай зонодо байдаг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хари гүрэнүүдэй ба хитадай бүлэг журналистнуудтай уулзахадаа, түүхын энэ шухаг хүшөө памятник хамгаалха хүдэлмэри даалһан газартаа бэелүүлжэ байһанаа хөөрэжэ үгэбэ.

1981 ондо Бадалинь нютаг Пекин хотын захиргаанай шиидхэбэреэр тусхай зоно гэжэ соносхогдоо һэн. Тэрэ гэһээр Хитадай түб хотын энэ нютагта имагтал ханые һэльбэн шэнэлхэ ба хамгаалха хүдэлмэринүүдые бэелүүлдэг предприятинууд үлөөгдэһэн байна. Мүн аяншалгын индустри эндэ хүдэлдэг. Оршон тойрон байгаалиие хамгаалха тусгаар хэмжээнүүд абтанги.

Даншье үни бэшэ, хаанахидашье адли, эндэ хана ехээр һандарһан байдаг юм һэн. Нютагай ажаһуугшад ба ажахын шадамар, шуран хүтэлбэрилэгшэд ханын шулуунуудые барилгын материалнууд болгон зөөдэг байгаа. Ороной соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхеэр түүхын памятнигые хамгаалха талаар бүгэдэ нийтын кампани дэлгэрһэн юм. Һүүлэй табан жэл соо тэрэниие шэнэлхэ ба харууһалха хэрэгтэ 2,5 миллион юань гаргашалагдаа.

НАТО-гай ҺУРАЛСАЛ

СТОКГОЛЬМ. Европын хойто талаар үнгэргэгдэжэ байһан «Нозерн Уэддинг-86» гэжэ кодово нэрэтэй НАТО-гай һуралсалнуудай үедэ Норвегиин хойто эрьедэ американ далайн ябаган сэрэгшэдэй десант буулгагдаа.

Малангсфьордын район шадар хэгдэһэн операцида вертоледууд, 24 үһанда тамардаг бронетранспортернууд, мүн 200 түгэс зэбсэгтэй далайн ябаган сэрэгшэд хабаадалсаа. Ороной хойто хубиин үшөө гурбан районой эрьедэ десантнуудай подразделенинүүд буулгагдаа.

Американ сэрэгэй вертоледой усалда ороһон, тэрэнэй үйлөөр хэдэн хүнүүдэй шархатаһан, США-гай 8 сэрэгэй алба хаагшадай үхэһэн үдэр тулалдаашье һаа, НАТО-гай һуралсалнууд хойшолуулагдаагүй гэжэ Норвегиин хэблэл мэдээсэнэ. Американ «Сайпан» корабль дээрэһээ СН-46 гэжэ вертолет дээшэ нииидэхэдээ палуба дээрэ байһан нүгөө вертолетой мүргэлдэжэ, далай руу унаа. Байгша ондо эндэ үнгэргэгдэжэ байһан НАТО-гай элдэб янзын «бэлэдхэлнүүдэй» үедэ энэ хоёрдохи усал болобо. Байгша оной мартын 16-да «Энкор экспресс-86» гэжэ һуралсалай үедэ 16 норвег солдадууд хосорһон юм.

«Нозерн Уэддинг-86» гэжэ маневр Хойто-Атлантическа бүлэглэл энэ нютагта үнгэргэгдэжэ байһан далайн-сэрэгэй һуралсалнууд соо эгээл ехэнүүдэй нэгэниинь болоно. Эндэ 250 корабль, зуугаад самолет, хэдэн гүрэнэй 35 мянган сэрэгэй алба хаагшад хабаадана. Уридшалан мэдээсэһэнэй ёһоор, һуралсалай үедэ Хойто Атлантикада, мүн Ирландиин далайда, Ла-Маншын хоолойдо, Хойто ба Балтиин далайнуудта десант буулгаха операцинууд хэгдэнэ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

ХҮН БА БАЙГААЛИ

БАЙГАЛ — МИНИИ ДУРАН

БАЙГАЛ... Болор эрдэни шэнги, оёортоо хүрэтэр нэбтэ харагдадаг сэнхир тунгалаг уһатай, дэлхэй дээрэ хоморой нуур. Географическа байдалайнгаа ёһоор нуур лааб даа. Харин эртэ урданһаа хойшо эрье шадараарнь ажаһууһан элинсэглүүднэй гайхамшаг энэ нуурые далай гэжэ нэрлэһэн гэжэ мэдэнэбди.

Байгал үргэн далаймнай
Байсын шулуун түшэгтэй,—

гэһэн дуунай үгэнүүдые һанаандаа оруулан, эрьеыень зубшан ябахадаа, нангин энэ далайнгаа хожомой хуби заяан тухай бодомжолхош, зүүдэндээ харахаш.

Мүнөө үе сагта эрдэм техникын дэбжэлтын эли бодоор түргэдэжэ, промышленностиин хурдан алхамаар дабшан хүгжэжэ байхада, Байгал далайгаа аршалан хамгаалха, бишыхашье бузарлангүй, ерээдүйнгөө үри сađанарта хүргэхэ асуудалай хурсаар табигдаад байһаниинь ойлгосотой.

Түрэл партиимнай Центральна Комитет, түрэ засагнай Байгал тушаа, тэрэнэй оршондо бии байһан гол нуурнууд тушаа саг үргэлжын оролдолго гаргажа байдаг. Тус асуудалаар хэдэн тогтоолнууд удаа дараалан баталагдан абтаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. Ф. Талызинай хүтэлбэри доро хүдэлдэг тусхай комисси байгуулагдаад, Байгал далайда хабаатай асуудалнуудые шиидхэжэ эхилбэ.

Забайкалиин уһа хамгаалан хиналгын инспекциин 1972 ондо Улаан-Үдэдэ байгуулагдаһан ушаршье энэл оролдолгын аша байһан юм. Һүүлдэнь — 1974 ондо тус инспекци хадаа управлени болгогдоо һааб даа. РСФСР-эй Уһанай ажахын министерствын мэдэл доро хүдэлмэреэ эрхилдэг Забайкальска бассейнэй управлени хадаа Байгал шадарай уһа голнуудые аршалан хамгаалха талаар яһала ехэ юумэ хэһэн байха.

Иимэ анхарал оролдолгын гүрэн түрын зүгһөө гаргагдажа байһаниинь өөрын гүнзэгы үндэһэтэй. Юуб гэхэдэ, СССР-эй газар нютагуудай нюруу дээрэ оршожо байһан бүхы сэбэр уһанай 80 процент, дэлхэй дээрэхи уһанай 20 процент Байгалай һаба соо байна бшуу!

Тодорхойгоор хэлэбэл, республика дотор юун хэгдээ гээшэб? Бассейнэй управлениин мэдэлдэ оршодог Селенгинскын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Нижнеангарскын гидрохимическэ лабораторинууд юу хэдэг байгааб?

Байгалда шудхадаг гол мүрэнүүдээр, тэрэнэй һалаануудаар модон урдахуулагдахаа болёо. Энэ хадаа эгээл түрүүшын һайн алхам байгаа. Энээнһээ уламжалан, гол мүрэнүүдэй һаба соо тогтоһон, шэнгэһэн модонуудые гаргажа, уһа сэбэрлэхэ хэмжээн бэелүүлэгдээ.

Зүгөөр Байгал соогуур модо зөөлгэ үшөөл болюулагдаадүй. Мүнөө дээрээ нажарай сагта 1—1,2 миллион кубометр модон зөөгдэнэ.

Байгал соогуур тамардаг бүхы суднануудые (ямаршье захиргаанда хабаатай байг!) тусхай түхеэрэлгээр хангажа, уһа бузарлахагүй болгохо хүдэлмэри хэгдээ гээшэ.

Анхандаа ЛВРЗ хэрэглэгдэһэн уһаяа, хамаг муухай юумэ Үдэ мүрэн руу урдахуулдаг байһан гээшэ. Харин тэрэнь Сэлэнгэ руу шудхараад, үнөэхил арюухан далайемнай бузарлалсадаг байгаа бшуу!

Харин манай управлениин эрилтын ёһоор, ЛВРЗ-гэй дизельнэ, вагон-хабсаралгын болон бусад корпусууд уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэтэй болгогдоо. Тиигэжэ нефтепродуктын ба элдэб муухай зүйлнүүдтэй уһан Үдэ руу урдахуулагдахаа болинхой. Гадна мартеновскэ пеэшэнгүүдэй электродуговой пеэшэнгүүдээр һэлгэгдэхэдэ, уһа руу ородог фенол һуралгүй бага болоһон байна. Промышленна уһа юулэдэг канализаци 1977 ондо баригдаа. Харин уһа сэбэрлэлгын городой түхеэрэлгэдэ тус завод 1980 ондо хамжуулагдаа гээшэ. Гадна хэрэглэгдэһэн уһаяа дахин-дахин хэрэглэхэ хэдэн системэ баригдаа.

Юрэдөө, 1971—1985 онуудта республика дотор уһа хамгаалгын 120 объект баригдаһан, һэльбэгдэһэн байна. 91 предприятида хэрэглэгдэһэн уһаяа дахин хэрэглэлгын системэнүүд бүтээгдээ. Жэшээнь, авиазавод, ТЭЦ, Галуута-Нуурай ГРЭС, Селенгинскын ЦКК, Баргажанай-Адагай загаһанай комбинат мэтын томо предприятинуудта хэрэглэгдэһэн уһаяа дахин хэрэглэлгын системэнүүд тодхогдожо, ашаглалгада үгтөө.

Гэбэшье Байгал далайе бузарлаха ябадал огтолон болюулагдаа гэжэ хэлэжэ шадахагүй байһамнай харамтай. Промышленна нилээн олон предприятитай город гэжэ тоологдодог Улаан-Үдэ хэрэглэгдэһэн уһаяа Сэлэнгэ руу урдахуулһаар. Уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгын хоёрдохи ээлжээн саг соогоо ашаглалгада үгтөөгүй, имагтал энэ жэлдэ ашаглагдаха хараатай. Уһа һоролгын 3 ехэ станцитай тусхай 30 түхеэрэлгэ баһал хожомдон, ашаглалгада үгтэжэ байна.

ПОШ, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат — яһала томо предприятинууд. Ноохо угааһан ямар муухай уһан Үдэ мүрэнииие бузарлаһаар бэ! Гэбэшье уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдынь бүтээгдэжэ, Байгал далайнгаа уһые ариг сэбэрээр сахиха хэрэгтэ тус предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө «дуһал нэмэри» оруулха гэбээ гэжэ найдагдана.

Селенгинскын ЦКК 1973 ондо ашаглагдажа эхилээ һааб даа. Тэндэ уһа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэ баригдажа, гэмгүй хүдэлгэгдэжэ байдаг. Гэбэшье тэрэнэй хүдэлмэри үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй, мүнөөдэрэй шанга эрилтэдэ харюусанагүй. Энээн тушаа засагай дээдын зургаануудта мэдээжэ, тодорхой хэмжээнүүд абтахаар хүлеэгдэнэ.

Байгал... Хэды олон дуун, шүлэгүүд Байгал тухай бэшээтэйб! Байгалай эрьедэ хүлеэшье табижа үзөөгүй поэдүүд нангин һайхан далайдамнай сэдьхэлэйнгээ үгые зорюулдаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ элитэ ехэ эрдэмтэд, публицистнүүд Байгалые аршалан хамгаалха асуудалаар хурса-хурса статьянуудые бэшэжэ, манда ехэл һайн юумэ хэжэ үгөө.

Байгалые хамгаалагшадай тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Тиимэ хадань бүмбэрсэг дэлхэйн байгаа сагта Байгал далай долгилжол байха, тунгалаг һайхан уһаниинь олон үеын хүнүүдые гайхуулан оршохо.

Гэхэ зуура бүхы асуудал шиидхэгдээгүй, Байгал далайн уһые бузарлахаяа ядахагүй хүнүүдэй тоошье үшөөл олон. Тиимэһээ Байгалай түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр.

Арюухан далай — алдарта Байгал,
Алдарта онгосо — омолиин боошхо.
Эй, баргажан, долгидоо туугыш,
Эрэлхэг хүбүүн эрьедэ дүтэлөөл,—

гэһэн дуу зохёоһон Д. П. Давыдовай ухаалгүй мүнхэ дууе дуулан, манай үри саданар Байгал далайгаа гамнан сахиха нангин хүсэлыемнай халан абаад, ерээдүй руу омогтойгоор зорихо гэжэ һанахада, сэдьхэлдэ урматай.

Минии дуран, бултанаймнай дуран — нангин далай мүнхэ болтогой!

Ц-Д. ЖАЛСАНОВ,
РСФСР-эй габьяата мелиоратор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байгал далай.

В. АЛЕШКЫН фото.

Үхибүүд хэлэнэ

Нэгэтэ Арюуна мори зураад, доронь «Марин» гэжэ бэшэбэ ха. Эгэшэнь зурагыень хараад:

— Алдуутайгаар бэшэбэш. Энэ үгэ соо «а» үзэг бэшэ, харин «о» үзэг бэшэхэ ёһотой юм,— гэбэ.

НЭГЭ ҮЗЭГ

— Ганса үзэг һэлгэхэдэ, энэ үгын удха тиигээдшье ойлгосотой ха юм. Хамаагүйл дөө...— гэжэ Арюуна һөөргэдэбэ.

— Зай, мүнөө «Даха» гэжэ үгэ бэшэ даа. «Тиигээд «д» үзэгэй орондо «б» үзэг бэшээд, уншажа үзэ.

Арюуна «Баха» гэжэ уншаад, амаа ехээр ангайлган гайхаһаар, энеэжэрхибэ.

Д. ОШОРОВ.

У РДА САГТА Монгол орондо һайхан сэдьхэлтэй, гуа сэбэр шарайтай, зобоһон тулиһан зондо туһалдаг хаан хүүхэн ажаһууһан байгаа.

Хаан эсэгэнь басаганайнгаа наһаяа хүсэхэдэнь, хадамда үгэжэ, баян бардам худа урагтай болохоёо һанаба ха. Тэрэнэй иимэ хүсэлыень хүршэ гүрэнэйнь үтэлһэн хаан мэдээд, үзэсхэлэн гоё хүүхэнтэй гэрлэхэ гэһэн бодолдо эзэлэгдэбэ. Тиигээд тэрэ басагыень эрижэ, мянгаад тэмээндэ ашагдаһан үнэтэ бэлэг сэлэгүүдые абанхай худын түрүүе эсэгэдэнь эльгээгээ һэн.

Хариһаа бууһан айлшан бурхандань хадаг табижа, басагыень өөрынгөө хаанда хадамнаха тухайгаа эсэгэтэйнь хөөрэлдэбэ. Хобдог хомхой эсэгэнь басаганай андалдаанай баян зөөридэ обтожо, ганса басагаяа хүршэ гүрэнэйнгөө хаанай хатан болгохоёо зүбшөөбэ. Тиихэдэнь хэдэн зуугаад һамга абанхай, зүнтэглэжэ эхилэнхэй, шүдэеэ унанхай, үлгэ һалга болонхой үбгэнтэй ниилэхэ дурагүй хаан хүүхэн үйдхар гашуудалда эзэлэгдээ һааб даа.

Нэгэтэ тэрэ гансаараа сэсэрлиг соогоо гуниглажа һуутараа, гэнтэ наһа барашаһан юм.

Эсэгэнь иимэ тодхорой тохёолдоходо, үй-хай боложо, басагаяа үндэр түрэлтэ хаашуулай ёһо гуримаар хүдөөлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абажа, элһэн губиин дунда оршоһон мүнхэ ногоон ургамалтай газарта эрхим бэлигтэ дархашуулаараа Саян уулын номин шулуунуудаар ордон барюулаа гэхэ. Һүүлдэнь тэрээн соо эрдэни зэндэмэнеэр хэгдэһэн ендэр дээрэ эгээл һайн хубсаһыень үмдэхүүлээд, алта мүнгэн шэмэглэлыень зүүлгээд, бэрхэ урашуулай бүтээһэн зандан модон хуурсаг соо басаганайнгаа бэеые табиба.

Тиигээд нүгөө юртэмсэдэ хэрэглэхын тулада элдэб үнгын эдихэ хоол хажуудань орхюулба. Энээнэй һүүлдэ нүгшэһэн басагые хүдөөлүүлхэеэ ерэгшэд бултадаа тэндэһээ гаража ошоо һэн.

Хүрьгэ орохоёо һанаһан хаан басаганай наһанһаа нүгшэһыень мэдэһэншье һаа, оройдоо шаналбагүй. Хүйтэн сэдьхэлтэй тэрэнэй халаг хүхы болоогүйнь гайхалтай бэшэл.

ШЭДИТЭ ДУРАН ТУХАЙ ДОМОГ

Хаан хүүхэнэй тагаалал болоһоор, нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно адуушан хүбүүн хүнэй хүлэй гэшхээгүй сүл губяар хазаар морёороо гүйлгэбэ. Тэрэ һүрэгһөөнь хадуурһан моридые тиишэ бэдэржэ ерээ.

Ангама халуунай буурлажа, һэрюунээр һэбшээлээд, наранай орохо боломсоор, адуушан хонолгодо тогтохо газараа хараашалба. Тойроод заха хизааргүй нэмжыһэн элһэн губи дээрэ дүтэ наашашье гэр байра харагдабагүй. Зүгөөр аяар холо, хараанай газарта, сэл хүхэ уһатай далай долгилһондол болобо. Уһан далай юм гү, үргөө ордон гү — тэрэниие ойлгожо хараагүйшье һаа, хүбүүн тиишэл хүрэжэ ошохо гэжэ шиидэбэ.

Бүхэли үдэр соо ябажа, адуушан үдхэн ногоогоор бүрхөөгөөтэй талын захада хүрэхэдөө, тээ саана түглыһэн үндэр үргөө харажархиба. Мориёо нуга дээрэ бэлшэхыень табижа, сумаатай эдихэ хүнэһөө абаад, харанхы ордон руу зүрхэлжэ оробо. Тэндэнь хүхэ ногооной һайхан хангал хамар сорьён, хүбүүе гайхуулба. Тэрэ үүдэндэ саг зуура хүдэлэнгүй зогсоһонойнгоо удаа: «Яагаа хон-жэн байра гээшэб? Эндэ хэн бииб? Харанхыда юушье харанагүйб», — гэжэ гансаараа дуугарба.

Хэнэйшье харюусахагүйдэ, адуушан хэтээрээ гал сахижа, ордоной гуламтада түүдэг носоогоод, иишэ тиишээ һонюушархан ябасагааба. Тиихэдээ тэрэ хуурсаг соо амиды шэнги хэбтэһэн басагые гайхан гэлын хаража, ехэл һайхашаагаад, зүрхэ сэдьхэлээ хүлгэбэ.

Хаан хүүхэнэй ягаахан уралнуудынь энеэбхилжэ, зөөлэн дулаан шарайнь гэрэлтэжэ, арюун сэдьхэлынь элшэ туяагаа гиижэ, бүрүүл дэлхэйе гэгээрүүлһэн мэтээр хүбүүндэ үзэгдэбэ. Байра дээрээ зог татан зогсошоһон хүбүүн харасаяа басаганһаа холодуулжа ядаба. Тиигэжэ хүбүүн инаг дуранай шэдитэ хүсэндэ эзэлэгдэжэ, хүдэлэнгүй хэбтэһэн хаан хүүхэндэ аалихаһаар дүтэлбэ, өөрөөшье мэдэнгүй, басаганай гарые, нюурыень дүмүүхэнээр эльбээд абаба.

Удаань тэрэ унтаржа эхилһэн түүдэгээ һэргээжэ, үл

Эрдэни ДУГАРОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Сэнгэжэ жаргаһан үдэрнүүдни —
дурсалтай,
Сэсэгүүдтэл хагдарбашье,
нэгэл буурсагтай:
Энэб гэһэндэл,
агшан соо ерэһэн
нэгэнииньлэ
Энеэбхилһэн шинии дүрэ
дүрсэлһэниинь лэ!
Шамайе шэбшэн,
шэмшэрһэн сэдьхэлээрээ
Намайе жыргана гээ гүш...
хүлеэһээрээ.
...Нэгэтэ
гайхамшаг нюусаар
ерэхээ шинии
Нэгэ һайхан
шэдитэ үдэрые
шэлэхэшини...
* * *
Зол заяатай, жаргалтайдаа
Золгожо дурлалсаһамнай һайхан!
Зоболон нэгэтэ, татай даа,
Зосоомнай нулимса эдьхэн байха гү?..
Дурамнай юунһээшье хүсэтэй:
Дуһалшье нулимса унахагүй!
* * *
Би шамайе абаашахам, —
Бү намайгаа гасаалаарай,—
Зүрхэнэйнгөө зүнтэй зүг руу,
Сэдьхэлэйнгээ сэнгэдэг газар уруу.
Тэндэ абаашаад,
хүсэлнүүдээ,
Шамда зорюулһан шүлэгүүдээ
Бултыень хүл доришни табихаб,
Хүлөөшье аршаха һаа аршаарай.
Баглаа болгон заяандашни барихаб,
Хүлисэхэб,
зон соогууршье сасаарай
* * *
...Һананаб: һабиржа байгаа
Гуран шинирэн тэрэ үдэшэ.
Шаналнаб: һалиржа найгааб,
Гаража ошоходош, уйдан үдэшэн.
Бороогой тооһо руу ороходош,
Бусахагүйеш мэдэрэн зобоходом,
Нохоймни энеэнниием тухайлһаар,
Намайгаа шарайшалаад — уйламаар.
Сэдьхэл һанааем заһахаа һанаһандал,
Сэхэ урдаһаам үнэн сэхээр шэртээ.
Минии дурые абархаа һэдэһэндэл,
Шинии хойноһоо дугташан тэбдээ...

«Буряад орон—86»
гэһэн фотоконкурс

«Шинии мүшэн минии мүшэнтэй тохёогоо,
Шэдитэ дуранай одо бадарган носоогоо...»

В. ПЛУТТЫН фото.

«Будамшууда» харюусана

«ҮЖЭҺЭН МҮНГЭН»

«Будамшуугай» иимэ гаршагтай ээлжээтэ бэшэг газетымнай байгша оной июлиин 5-да толилогдоо һэн. Тарбагатайн районой гахайнуудые шахан таргалуулха «Южный» комплексдо Мурманскын «Севрыбсбыт» управлениһээ далайн 343 тонно криль гэдэг хорхой асарагдаһан байгаа. Тиин энэ холоһоо худалдан абтажа асарагдаһан криль бүхыдөө тэжээлдэ хэрэглэгдэнгүй, 100 гаран тонноньүжэжэ, гутажа захалһан гэхэ гү, али гүрэндэ хэдэн зуун түхэригэй гарза хохидол ушаруулагдаа гэжэ тэрэ бэшэг соо шүүмжэлэгдээ һэн.

Тарбагатайн районой гахайнуудые шахан таргалуулха «Южный» комплексын директор Е. С. Шабаков, парторганизациин секретарь З. К. Тулусоева, ахамад бухгалтер Ф. С. Базырова гэгшэд редакцидамнай харюу эльгээхэдээ иигэжэ мэдээсэбэ:

«Гахайнуудта эдюулхээр асарагдаһан криль үнэхөөрөө гутажа үжэһэн байба. Байгша оной апрель һарада — тэжээлэй дуталдахада, республикын Госагропромоор 160 тонно криль захиһан байнабди. Тээд Тарбагатайн РАПО ажахынуудайнгаа гахайн фермэнүүдые хангахаар үшөө дүрбэн вагон криль захяа бэлэй. Захигдаһан тэжээлэй майн 10-да ерэхэдэ, районой олонхи ажахынууд крильһээ арсаа. Тиин бидэ комплексынгоо дэргэдэхи хүргэдэг түхеэрэлгэтэй байрадаа дүрбэн вагоной орондо найман вагон криль хэжэ хадагалаабди. Май — июнь һаранудта 222 тонно криль гахайнуудта эдюулэгдээ. Мүн энэ үедэ 27 тонно криль колхозуудта худалдагдаа. Үлэһэн 93 тонноньүжэжэ, гашалжа захалһан. Удаань крилиин үлүү ехээр гутахаһаа урид ногооной гурилтай холижо, хэрэглэһэн байгаабди.

Гахайнуудтаа эдюулхээр захил хэһэн аад, ажахынуудай һүүлдэнь арсаһанһаа уламжалан, нэмэлтэ гаргаша хэгдээ. Энээндэ нэн түрүүлэн Тарбагатайн РАПО зэмэтэй».

* * *

Газетэдэ толилогдоһон тус шүүмжэлэлдэ харюу үгэһэн Тарбагатайн районой прокуратура иигэжэ дуулгана:

«1986 оной май һарада гахайнуудые шахан таргалуулха «Южный» комплексдо 160 тонныи орондо 340 тонно загаһанай продукци абтаһан юм. Зүгөөр энэ тэжээл захиһан колхоз, совхозуудта саг болзортонь хубаарилха талаар Тарбагатайн РАПО-гой зохихо хэмжээ абаагүй дээрэһээ ехэхэн криль гутаагдаа. Комплексын хүдэлмэришэд ногооной гурилтай криль холилсожо, шанаржуулһан дээрэһээ үлүү гаргаша хэхэ баатай болоо.

«Южный» комплексын хүтэлбэрилэгшэдэй гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха ябадал элирүүлэгдээгүй».

* * *

Байгша оной июлиин 5-да толилогдоһон «Будамшуугай» бэшэг соохи баримтанууд зүб байгаа гэжэ Тарбагатайн РАПО-гой түрүүлэгшын орлогшо В. Максимов харюу эльгээхэдээ тайлбарилна.

«Южный» комплексдо хүргэхэ түхеэрэлгэтэй байрын бага байһан дээрэһээ холоһоо асарагдаһан криль гутажа, үжэһэн байна. Тиибэшье эндэхи хүдэлмэришэд холоһоо асарагдаһан крилиие ехээр гутаангүй, ногооной гурилтай холижо, шанаржуулагдаһан тэжээл болгон хэрэглээ.

Тэжээлэй энэ продукци гутааһан комплексын хүтэлбэрилэгшэд захиргаанай гуримаар хэһээгдээ» гэжэ мэдээсэбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо». «Подвал соо һархяагта ой» — А. Кальминагай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Нэбтэрүүлээбди гэжэ тоосоһон аад...» — А. Федоровой статья. Мал ажал онсо шухала һалбари. «Залуушуулда түшэглэн»

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Духовой оркестр наадаха. 10.05 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 10.35 — «Суббото — түрэлхидэй үдэр». 11.05 — «Элүүр энхэ байлга». 11.50 — «Повстанческая история». 7 дохи сери. «Не на жизнь, а на смерть». 8 -дахи сери. «И близок день». 14.25 — Концерт. 15.25 — Мультфильм. 15.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — Гэр байра барилгын шанар. 16.35 — «Утро без отметок» — үхибүүдтэ фильм. 17.45 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.45 — «Поэзи». 19.05 — «Ненасытность дьявола» — видео-фильм. 18.10 — «Үнэн зүрхэнһөө». 22.00 — «Время». 22.35 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 22.50 — «Аргентинское танго» ансамблиин концерт.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина Н-00611. Заказ № 206 Индекс